

Notat 2006–11

Verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i Nord-Trøndelag

Erland Kjesbu
Otto Sjelmo
Svein Olav Holien

Tittel	Verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i Sør-Trøndelag
Forfattere	Erland Kjesbu, Otto Sjelmo, Svein Olav Holien,
Prosjekt	Verdiskaping i jordbrukt i Nord-Trøndelag (A889)
Utgiver	Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF)
Utgiversted	Oslo
Utgivelsesår	2006
Antall sider	52
ISBN	82-7077-649-1
ISSN	0805-9691
Emneord	verdiskaping, sysselsetting, omsetning, jordbruk, Nord-Trøndelag, kommune

Litt om NILF

- Forskning og utredning angående landbrukspolitikk, matvaresektor og -marked, foretaksøkonomi, nærings- og bygdeutvikling.
- Utarbeider nærings- og foretaksøkonomisk dokumentasjon innen landbruket; dette omfatter bl.a. sekretariatsarbeidet for Budsjettnemnda for jordbruket og de årlige driftsgranskingene i jord- og skogbruk.
- Gir ut rapporter fra forskning og utredning. Utvikler hjelpemidler for driftsplanlegging og regnskapsføring.
- Finansieres over Landbruks- og matdepartementets budsjett, Norges forskningsråd og gjennom oppdrag for offentlig og privat sektor.
- Hovedkontor i Oslo og distriktskontor i Bergen, Trondheim og Bodø.

Forord

Jordbrukets betydning for verdiskaping og sysselsetting er blitt spesielt aktualisert i forbindelse med fylkesmennenes arbeid med regionale strategier for landbruksrelatert næringsutvikling. Dette er noe av bakgrunnen for at Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning (NILF) fikk innvilget en søknad til Fylkesmannen i Nord-Trøndelag (FMLA) for å foreta de analysene av verdiskaping og sysselsetting i jordbruket som er beskrevet i dette notatet

Notatet presenterer et resultat som vi håper vil være av betydning som beslutningsstøtte både for FMLA og kommunene i deres arbeid med utvikling av verdiskapingen i landbruket og landbruksrelaterte næringer. Som beskrevet i notatet, er det en del usikkerhetsmomenter i grunnlaget for beregningene, spesielt på kommunenivå og for de minste driftsformene. Dette må det tas hensyn til når resultatene tolkes og brukes.

Vi takker FMLA Nord-Trøndelag for støtte til prosjektet, samt Even Ystgård og Anstein Lyngstad hos FMLA Nord-Trøndelag, for nyttige innspill underveis i prosjektarbeidet.

Ved NILF har Knut Skarsem tilrettelagt data fra produksjonstilskuddsstatistikken. Svein Olav Holien og Otto Sjelmo har laget beregningsgrunnlaget fra driftsgranskingene, lest notatet og kommet med nyttige innspill underveis i prosessen. Erland Kjesbu har vært prosjektleder, videreutviklet beregningsmodellen og utarbeidet notatet. Agnar Hegrenes har vært kvalitetssikrer på prosjektet, og Anne Bente Ellevold har klargjort notatet for trykking.

Oslo, mai 2005
Ivar Pettersen

Innhold

SAMMENDRAG.....	1
1 INNLEDNING.....	3
1.1 Bakgrunn for prosjektet.....	3
1.2 Formål for prosjektet.....	4
1.3 Om beregningene	4
2 METODE OG TERMINOLOGI	5
2.1 Definisjoner og begrepsavklaring	5
2.1.1 Definisjon av verdiskaping	5
2.1.2 Definisjon av jordbruk	6
2.2 Metode og datagrunnlag.....	6
2.2.1 Data fra SLFs tilskuddsregister.....	7
2.2.2 Data fra NILFs driftsgranskinger og kalkyler.....	8
2.2.3 Antall bruk i beregningene.....	10
3 RESULTATER FRA PRIMÆRJORDBRUKET	13
3.1 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i fylket	13
3.1.1 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting i ulike driftsformer i fylket	14
3.1.2 Omsetningen fordelt på markedsinntekter og tilskudd i jordbruket på fylkesnivå.....	15
3.2 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting på kommunenivå.....	16
3.2.1 Grunnlaget for jordbruksdrift i kommunene.....	16
3.2.2 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i kommunene	17
3.2.3 Sysselsetting i jordbruket i forhold til total sysselsetting i kommunene	20
3.2.4 Verdiskapingen i jordbruket per årsverk og per innbygger i kommunene.....	21
3.2.5 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar i kommunene	22
3.3 Verdiskaping og sysselsetting etter driftsform kommunevis	23
3.3.1 Melkeproduksjon	24
3.3.2 Produksjon av storfekjøtt på ammekyr	25
3.3.3 Sauehold.....	27
3.3.4 Produksjon av fjørfekjøtt	28
3.3.5 Kombinert korn- og svineproduksjon	30
3.3.6 Kombinert korn- og eggproduksjon.....	31
3.3.7 Kombinert korn- og potetproduksjon.....	33
3.3.8 Ensidig kornproduksjon	34
3.3.9 Grønnsaker, veksthus og bær	36
3.4 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting på bruksnivå.....	37
3.4.1 Verdiskaping per årsverk etter driftsform.....	38
3.4.2 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting pr dekar på bruksnivå	39
3.4.3 Arbeidsinnsats per million kroner i verdiskaping.....	40
4 MULIGHETER MED BEREGNINGSMODELLEN	43
REFERANSER	45
VEDLEGG.....	47

Sammendrag

Hensikten med prosjektet har vært å beregne jordbrukets omsetning, verdiskaping og sysselsetting på kommunenivå i Nord-Trøndelag fylke. Videre har det vært en målsetting å videreutvikle beregningsmodellen slik at den kan benyttes til å oppdatere tallene i framtida samt i forbindelse med konsekvensanalyser knyttet til endringer i landbrukets rammevilkår både på kommune- og fylkesnivå. Fram til i dag har ikke slike modeller og analyseverktøy vært tilgjengelig i en form som muliggjør beregninger uten for stor ressursinnsats.

I beregningene er antall bruk (jordbruksbedrifter) med forskjellige driftsformer hentet fra SLFs tilskuddsstatistikk, mens omsetning, verdiskaping og sysselsetting per bruk er beregnet ut fra NILFs driftsgranskinger. Modellen og beregningene inkluderer tall fra tradisjonell produksjon av jord- og hagebruksråvarer som melk, kjøtt, ull, egg, korn, oljefrø, erter, frukt, bær, poteter, grønnsaker. Omsetningen i jordbruket i Nord-Trøndelag er beregnet til å være i overkant av 2,9 mrd. kroner, noe som gir en verdiskaping i overkant av 1,1 mrd. kroner målt som nettoprodukt. Verdiskapingen målt som bruttoprodukt blir nesten 1,4 mrd. kroner. Alle de nevnte tallene inkluderer offentlige tilskudd. For øvrig i notatet er nettoprodukt inkludert tilskudd brukt som mål på verdiskapingen. Sysselsettingen i jordbruket er beregnet til 5 461 årsverk à 1 845 timer for fylket, og består av brukerfamiliens arbeid pluss innleid arbeid.

Grunnlaget for jordbruksdrift er forskjellig i de enkelte kommunene. Mens Steinkjer kommune har et jordbruksareal på i overkant av 160 000 dekar, har Røyrvik et jordbruksareal på i underkant av 5 000 dekar. Dette gjør utslag for verdiskapingen. Omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar for kommunene bestemmes imidlertid av flere forhold og ressurser, blant annet utbredelse og sammensetning av de ulike produksjonene. Vi har beregnet at Frosta har en verdiskaping på over 2 700 kroner per dekar, mens Røyrvik får en beregnet verdiskaping på i underkant av 700 kroner per dekar. Den gjennomsnittelige verdiskapingen per dekar for Nord-Trøndelag ligger på 1 250 kroner per dekar. Hvert dekar gir i gjennomsnitt en sysselsetting på 11 timer.

Steinkjer er den kommunen som oppnår høyest verdiskaping i jordbruket totalt sett med 188 mill. kroner. Steinkjer har også størst sysselsetting med 941 årsverk, noe som utgjør 17 prosent av verdiskapingen og 17 prosent av total sysselsetting i jordbruket i Nord-Trøndelag. Levanger har høyest omsetning med 512 mill. kroner og har 18 prosent av all omsetning i jordbruket i fylket.

Melkeproduksjon er den driftsformen som står for størst omsetning, verdiskaping og sysselsetting på fylkesnivå. Med 1 545 mill. kroner i omsetning, 661 mill. i verdiskaping og nesten 3 400 årsverk, noe som utgjør henholdsvis 53, 60 og 62 prosent av omsetning, verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i fylket. Kombinert korn- og svineproduksjon kommer som en god nr 2 med 604 mill. kroner i omsetning 186 mill. i verdiskaping og en sysselsetting på nesten 630 årsverk.

Beregningsmodellen gir muligheter for rimelig enkelt å oppdatere tallene for senere år. Det er også mulig å gjøre beregninger på kommune- og fylkesnivå for andre variabler i NILFs driftsgranskinger og kalkyler, både inntekts-, kostnads- og balanseposter. Konsekvenser for jordbruket på bruks-, kommune- og fylkesnivå, knyttet til endringer i produktpriser, tilskudd og kostnader kan gjennomføres. Simuleringer av strukturendringer kan også gjøres for de viktigste produksjonene, samt at det er mulig å se på en eventuell forskyving av produksjonsvolumet geografisk for ulike produksjoner. Hvis

scenarier for slike konsekvensvurderinger utformes i samarbeid mellom NILF og eventuelle oppdragsgivere/brukere, vil forutsetningene for slike analyser bli gode.

1 Innledning

1.1 Bakgrunn for prosjektet

I jordbruksavtalen for 2004 ble det vedtatt en modernisering av BU-ordningen, som innebærer at Fylkesmannen fra 2005 ble tillagt ansvaret for å koordinere utformingen av strategier for landbruksrelatert næringsutvikling. Dette har aktualisert behovet for fylkesmennes landbruksavdelinger (FMLA) for å få gjort beregninger av den typen som presenteres i dette notatet. De senere årene er også kommunene tilført mer ansvar for forvaltningen av landbrukspolitikken. Kommuner har også ytret ønske om å få fram tall for verdiskaping og sysselsetting. I tillegg er det interesse både på fylkes- og kommunenivå for å se på hva endringer i landbrukets rammebetingelser kan ha å si for fremtidig landbruksdrift.

NILF har sett et behov for å utvikle egnede beregningsmetoder som også kan benyttes på region- eller kommunenivået. NILF har med den metoden som er benyttet i dette prosjektet de siste 2 årene gjennomført beregninger av verdiskaping og sysselsetting på kommunenivået i Hedmark (Lien m fl., 2004), Sør-Trøndelag (Sjelmo m.fl., 2005), Nordland, Troms og Finmark (Stornes m.fl., 2005). Gjennom dette prosjektet for Nord-Trøndelag har vi fått muligheten til å videreutvikle modellen, og tilpasse den til Nord-Trøndelag. Videreutviklingen gjør at en enklere kan oppdatere tallene senere år. Modellen som er utviklet, gjør det også mulig å foreta konsekvensvurderinger ved endringer i priser og tilskudd. Det vil også være mulig å simulere hva en eventuell forskyving av produksjonsvolumet geografisk og innen ulike produksjoner, vil ha å si for verdiskaping og sysselsetting i de enkelte kommunene og fylkene.

Intensjonen har vært at resultatene som presenteres i dette notatet og eventuelle fremtidige konsekvensvurderinger, skal bidra som beslutningsstøtte for politikere, forvaltningen, rådgivere og næringsutøvere, samt være til opplysning for andre interesserte.

1.2 Formal for prosjektet

Formålet for dette prosjektet har vært på kommunenivå å:

- Tallfeste jordbrukets omsetning, verdiskaping og sysselsetting. Herunder beregne verdiskapingen innen hoveddriftsformene i jordbruket for å vise viktigheten av den enkelte driftsform for verdiskapingen.
- Tallfeste jordbrukets betydning som sysselsettingsfaktor, og betydningen av jordbrukets hoveddriftsformer i den anledning.
- Utvikle en metodikk som kan benyttes til å analysere endringer i landbrukets politiske og markedsbestemte rammebetingelser på kommune- og fylkesnivå.
- Utvikle en metodikk som uten for stor ressursinnsats kan brukes til å oppdatere tall for sysselsetting og verdiskaping på kommune- og fylkesnivå.

1.3 Om beregningene

Beregningene av verdiskaping og sysselsetting er utført på grunnlag av data fra Statens landbruksforvaltning (SLF, 2006a), NILFs driftsgranskinger (NILF, 2006a) og NILFs kalkyler (NILF, 2004a, 2004b og 2006b). Data fra Statens landbruksforvaltning viser hvor mange enheter (dyretall, areal etc.) det søkes om produksjonstilskudd til i de enkelte kommunene, og hvilket driftsomfang og hvilken driftsform søkerne har, mens NILFs driftsgranskinger gir opplysninger om arbeidsinnsats, inntekter, kostnader og resultat på forskjellige typer av gårdsbruk og driftsformer. Data er hentet direkte fra databaser hos NILF og SLF, og finnes ikke publisert i den form de er brukt her.

Kostnadsnivået i Norge er høyt. Derfor har det også vært oppfattet som nødvendig med et høyt støttenivå. Det medfører stor sårbarhet overfor endringer i rammebetingelsene, slik som prisfall eller reduserte tilskudd. Metodikken som er benyttet til beregningene av verdiskaping og sysselsetting i dette prosjektet, kan også benyttes til å beregne konsekvenser for verdiskaping og sysselsetting ved endringer i både politiske og markedsbestemte rammebetingelser. NILF kjenner ikke til annen metodikk som kan benyttes til slike konsekvensvurderinger på kommunenivå. Slike konsekvensvurderinger inngår ikke som en del av dette prosjektet, men kan gjøres i etterkant. Scenarier for utviklingen av internasjonale, nasjonale og/eller regionale rammebetingelser kan da inngå som input i beregningsmodellen, for å tilfredsstille spesielle behov for beregninger både på bruks-, kommune- og fylkesnivå.

Det er ikke gjennomført verdiskapings- og sysselsettingsberegninger på kommunenivå for skogbruket. NILF har imidlertid utviklet en metodikk for dette som vi ønsker å prøve ut for et fylke med det første. Vi mangler imidlertid foreløpig finansiering for å iverksette en test av denne metodikken. Når metodikken er testet og videreutviklet, vil det være mulig å gjennomføre beregninger på kommunenivå for skogbruket i flere fylker.

Når det gjelder verdiskaping og sysselsetting i tilleggsnæringer til jord- og skogbruk, og annen næringsvirksomhet som gårdbrukerne driver, viser vi til et eget prosjekt for FMLA både i Nord- og Sør-Trøndelag hvor dette er beregnet på fylkesnivå. I det nevnte prosjektet er det også gjort beregninger av gårdbrukernes inntekter fra lønnet arbeid utenfor brukene og annen næringsvirksomhet på brukene for begge fylkene (Sjelmo m.fl., 2006).

2 Metode og terminologi

2.1 Definisjoner og begrepsavklaring

2.1.1 Definisjon av verdiskaping

Begrepet verdiskaping brukes på mange måter, både i faglitteratur og i mer politisk/økonomisk sammenheng. I Nasjonalregnskapet og i regnskap avledet av Nasjonalregnskapet nyttes bruttoproduktet som uttrykk for verdiskaping. Enkelt sagt er bruttoproduktet lik verdien av produserte varer og tjenester minus vareinnsats. Kapitalslit (avskrivninger) er ikke trukket fra. Produktsubsidier, for eksempel prissubsidier er med i bruttoproduktet, men ikke subsidier som ikke kan relateres direkte til et produkt.

I jordbruket er det forholdsvis mange støtteordninger som ikke er knyttet til produkt, for eksempel husdyrtilskudd, areal- og kulturlandskapstilskudd, og investeringsstøtte. Slike tilskudd vil ikke bli regnet med i verdiskapingen i Nasjonalregnskapet. De er likevel viktige for inntektene i jordbruket og for inntektsvirkningene i andre næringer. Det kan også argumenteres for at overføringene til jordbruket er betaling for produksjon av fellesgoder. Omfanget av overføringene vil med andre ord være et mål på hvordan samfunnet verdsetter fellesgodeproduksjonen rent økonomisk. Derfor har vi valgt å ta med alle subsidier i utrekningen av verdiskapingen i jordbruket.

Med utgangspunkt i NILFs driftsgranskingsdata har vi følgende regnskapsmessige sammenhenger:

$$\begin{aligned} & \text{Sum inntekter, jordbruket} \\ + & \text{ Familiens arbeid på nyanlegg} \\ - & \text{Sum kostnader, jordbruket} \\ + & \text{Kostnader til leid hjelp} \\ + & \text{Kostnader til jordleie} \\ = & \text{«Bruttoprodukt» (tilskudd inkludert)} \end{aligned}$$

- Sum avskrivninger, jordbruket
- = «Nettoprodukt» (tilskudd inkludert)
- = Faktorinntekt

I beregningene som omtales i dette notatet er det *nettoprodukt inkludert tilskudd* som brukes når verdiskaping omtales. Avskrivninger er trukket fra. Det produktet som skapes er betaling for arbeidsinnsats og forrentning av investert kapital. Tilsvarende uttrykk er brukt i beregninger for Hedmark (Lien m. fl., 2004), Nord-Norge (Stornes m. fl., 2005) og Sør-Trøndelag (Sjelmo m.fl., 2005).

Vi har delt inntektene i to: markedsinntekter og offentlige tilskudd. Markedsinntekter omfatter alle inntekter, eksklusive pristilskudd, fra salg av jordbruksprodukter. Også leieinntekter for bruk av traktor og redskaper mv. inngår i markedsinntektene. Tilskudd omfatter alle offentlig tilskudd, slik som areal- og kulturlandskapstilskudd, produksjonstilskudd husdyr, driftstilskudd melkeproduksjon, distriktstilskudd, grunntilskudd, avløsserrefusjon og diverse andre driftstilskudd.

2.1.2 Definisjon av jordbruk

I dette prosjektet er det beregnet verdiskaping og sysselsetting i primærjordbruket kommunevis i Nord-Trøndelag. Med jordbruk menes her tradisjonell produksjon av jord- og hagebruksråvarer som melk, kjøtt, ull, egg, korn, oljefrø, erter, frukt, bær, poteter, grønnsaker. Det dreier seg med andre ord om tradisjonelt husdyrhold og planteproduksjon. Følgende produksjoner er med i beregningene: melkeproduksjon, ammekuproduksjon, sauehold, produksjon av fjørfekjøtt, kombinert produksjon av korn/svin, kombinert produksjon av korn/egg, kombinert produksjon av korn/potet, ensidig kornproduksjon, grønnsakdyrking, veksthusproduksjon og produksjon av bær. Verdiskaping og sysselsetting for pelsdyrhold, birøkt, hjorteoppdrett og andre jordbrukstilknyttede produksjoner er ikke beregnet i dette prosjektet. Det samme er tilfelle for tilleggsnæringer og andre næringer knyttet til landbrukseiendom. For tilleggsnæringer vises det til et eget prosjekt iverksatt av Fylkesmannens Landbruksavdeling i Nord- og Sør-Trøndelag (Sjelmo m.fl., 2006).

2.2 Metode og datagrunnlag

Det er hovedsakelig benyttet to datakilder som bakgrunn for beregningene. SLFs register over utbetalte produksjonstilskudd er benyttet for å finne antall bruk på kommunenivå innen forskjellige størrelsesgrupper for de enkelte driftsformer. Det er brukt data for 2004. Data fra driftsgranskingene er nyttet som grunnlag for å bestemme tall for inntekter og kostnader på de forskjellige typer av bruk. Fra driftsgranskingene er det brukt gjennomsnitt av årene 2002, 2003 og 2004, for å korrigere for årsvariasjoner. Kronebeløp fra årene 2002 og 2003 er omregnet til 2004-kroner ved hjelp av konsumprisindeksen.

Det foreligger ikke pålitelige nok data fra driftsgranskingene på kommunenivå. Beregningene for den enkelte kommune er derfor gjort på bakgrunn av data for et større geografisk område, som kommunen naturlig hører til. For enkelte driftsformer har vi også styrket datagrunnlaget ved å benytte data fra aktuelle områder utenfor Trøndelag. For noen driftsformer av mindre omfang har det også vært nødvendig å ty til kalkyler for å få til en noenlunde riktig tallfesting av verdiskapingen.

Beregnet tilskudd ut fra NILFs driftsgranskinger har totalt sett blitt ca. 5 prosent høyere enn det som SLF faktisk har betalt ut. Hvis en ser på alle tilskudd, også pristil-

skudd og andre tilskudd som utbetales av andre enn SLF blir differansen mellom totale beregnede tilskudd og utbetalte tilskudd ca. 3 prosent. Noe av denne differansen kommer av at tilskudd fra kommuner og fra FMLA i driftsgranskningene registreres sammen med tilskudd utbetalt av SLF. Videre er noe av forklaringen at det er gjennomsnittstall for hele Trøndelag, fra NILFs driftsgranskinger, som er brukt i disse beregningene. I og med at Nord-Trøndelag jevnt over har større bruk enn i Sør-Trøndelag, og på grunn av at store bruk sett i forhold til produksjonsvolumet mottar mindre tilskudd, får vi en slik differanse for tilskuddene. Når vi imidlertid tar i betraktning at større bruk også jevnt over har lavere kostnader pr produsert enhet, må konklusjonen likevel være at verdiskapingsberegningene er i akseptabel nærhet av de faktiske forhold, også på kommunenivået.

2.2.1 Data fra SLFs tilskuddsregister

SLFs datagrunnlag består av data fra to telledatoer, 01.01. og 31.07. hvert år. For melkekyr, ammekyr, avlspurker, åkervekster, veksthus og bær og verpehøner har vi brukt tellingen 31.07.04. For vinterfôra sau er 01.01.04 den aktuelle telledato, og for slaktekyllinger og kalkun er brukt 01.01.05. Dette tallet er en oppgave over hvor mange kyllinger eller kalkuner som ble oppfôret og slaktet siste år. Tabell 2.1 viser hvilke telledatoer som er benyttet for å finne antall produksjonseenheter for ulike produksjoner og størrelsesgrupper.

Tabell 2.1 Data fra SLFs tilskuddsregister; telledatoer, enheter og størrelsesgrupper

Produksjon	Enheter	Telldato	Størrelsesgrupper
Melk	Antall melkekyr	31.07.04	< 14
			14–20
			> 20
Ammeku	Antall ammekyr	31.07.04	
Sau	Antall voksne sau over 1 ar + Antall sau under 1 ar	01.01.04	< 75
			75–125
			> 125
Fjørfe	Antall slaktekylling + Antall kalkun x 7,3	01.01.05	
Korn/svin	Antall avlspurker + Antall ungpurker for avl	31.07.04	< 40
			> 40
Korn/egg	Antall verpehøner	31.07.04	
Korn/potet	Antall daa potet	31.07.04	
Ensidig korn	Antall bruk som kun søker arealtilskudd på korn	31.07.04	< 200
			> 200
Grønnsaker	Antall daa grønnsaker på friland	31.07.04	
Veksthus	Antall kvm veksthus og drivb. + Antall daa andre veksthus og drivb.	31.07.04	
Bær	Antall daa jordbær + Antall daa andre bær	31.07.04	

Vi finner antall bruk med de ulike produksjonene ved å dele antall enheter i ulike størrelsesgrupper i de ulike produksjonene på gjennomsnittsstørrelsen for driftsgranskingsbrukene i de ulike kategoriene (se for øvrig kapittel 2.2.3).

Kornproduksjon finnes delvis på bruk som bare har kornproduksjon og delvis på bruk som også har andre produksjoner, som for eksempel svinehold eller melkeproduksjon. De

spesialiserte kornbrukene har vi delt i to grupper: bruk med mindre enn 200 daa korn og bruk med mer enn 200 daa korn. Arealet på disse brukene har vi satt lik totalt antall dekar korn på bruk over og under 200 dekar som søker kun om arealtilskudd til korn. For hver kommune har vi summert beregnet kornareal på bruk med ensidig kornproduksjon og det arealet vi har fått med via andre driftsformer (andre driftsformer som har kornproduksjon er blant annet korn/svin, korn/egg, korn/potet samt at det er noe kornproduksjon i tilknytning til ammeku- og melkeproduksjon). Enkelte kommuner har da kommet ut med en for høy eller en for lav beregnet kornproduksjon. Ved så å henholdsvis trekke fra eller legge til kornproduksjon på brukene med kombinert produksjon samt å benytte beregnede kostnads-, inntekts- og resultattall fra ensidig kornproduksjon, har vi beregnet økonomitall for all kornproduksjon i den enkelte kommune. For enkelte kommuner er det mulig at verdiskapingen i ensidig kornproduksjon ikke blir helt riktig, for mye av verdiskapingen knyttet til kornproduksjon kan komme som en del av verdiskapingen på husdyrbruk som driver kornproduksjon. Vi mener imidlertid at vi gjennom disse tilleggsberegningene får et godt bilde på verdiskaping for de brukene som kun driver med korn. Et alternativ kunne være å ta utgangspunkt i de brukene som har korn som den viktigste driftsformen på bruket. Vi ville da kommet frem til en høyere verdiskaping for ensidig kornproduksjon, og ville da fått mindre verdiskaping på husdyrbrukene som driver korn som en tilleggsproduksjon.

2.2.2 Data fra NILFs driftsgranskinger og kalkyler

Tabell 2.2 viser hvilke økonomitall for ulike produksjoner og bruksstørrelser som er benyttet i beregningene. Tabellen viser også gjennomsnittelig bruksstørrelse på de ulike gruppene. Den gjennomsnittelige bruksstørrelsen er som nevnt benyttet til å finne fram til antall bruk som skal inngå i beregningene.

Tabell 2.2 Data fra NILF; driftsgranskinger og kalkyler

Produksjon	Økonomitall fra driftsgranskningene og kalkyler	Størrelsesgrupper	Gj.sn.størrelse
Melk	Trøndelagstall for alle størrelsesgrupper 3 regioner for 14-20 kyr	< 14	11,9
		14–20	16,5
		> 20	22,7
Ammeku	Trøndelag		16,4
Sau	Landstall Landstall Trøndelagstall	< 75	59
		75–125	99
		> 125	177
Fjørfe	Kalkyler		120 000
Korn/svin	Landstall korrigert	< 40	28
		> 40	51,4
Korn/egg	Østlandstall korrigert		2995
Korn/potet	Østlandet og Rogalands flatbygder korrigert		
Ensidig korn	Landstall korrigert	< 200	146
		> 200	378
Grønnsaker	Kalkyler - Vinterkal som repr.vekst (forutsatt at det er tilleggsproduksjon – ikke faste kostnader)		30
Veksthus	Kalkyler		550
Bær	Kalkyle – Jordbær som repr.vekst (forutsatt at dette er tilleggsproduksjon – ikke faste kostnader)		30

Melkeproduksjon. Økonomidata er hentet fra NILFs driftsgranskinger for Trøndelag. Brukene er sortert i tre størrelsesgrupper, <14 årskyr, >=14<20 årskyr og >=20 årskyr. For minste og største gruppe er det brukt samme data i alle kommunene. Det kan til dels være store forskjeller, spesielt i vekstsesong, mellom kyst- og fjellbygdene i Trøndelag. For midtgruppa, der den største delen av melkebesetningene befinner seg, har vi derfor brukt data for henholdsvis kyst-, fjell- og indre bygder, etter samme inndeling som er brukt i publiseringen av driftsgranskinger for Trøndelag (Kjesbu et al., 2005). Datamaterialet er ikke stort nok til at samme inndeling kunne vært brukt for andre driftsformer.

Nedenfor følger en oversikt over hvilke kommuner som er med i de tre regionene.

- **Kystbygder:** Flatanger, Fosnes, Leka, Namsos, Nærøy og Vikna.
- **Indre bygder:** Frosta, Inderøy, Leksvik, Levanger, Mosvik, Namdalseid, Overhalla, Snåsa, Steinkjer, Stjørdal, Verdal og Verran.
- **Fjellbygder:** Grong, Høylandet, Lierne, Meråker, Namskogan og Røyrvik.

Kjøttproduksjon på ammekyr. Økonomidata er hentet fra NILFs driftsgranskinger for Trøndelag, og det er brukt bare én størrelsesgruppe. En del av ammekyrne i fylket er i virkeligheten på melkebruk, men fordi det er lite ammekyr med i driftsgranskingerens tallgrunnlag for melkeproduksjon, er alt ammekuhold forutsatt å være spesialisert.

Sauehold. Bruk med sauehold er delt i tre størrelsesgrupper, <75 vinterføra sauer (vfs), >=75<125 vfs og >=125 vfs. Økonomidata for den største gruppa er hentet fra NILFs driftsgranskinger for Trøndelag, mens data for de to minste gruppene er basert på landstall.

Fjørfekjøtt (kylling og kalkun). For produksjon av fjørfekjøtt mangler det data i driftsgranskingerne. Vi har derfor tatt utgangspunkt i NILFs dekningsbidragskalkyler for slaktekylling, Trøndelag, for årene 2002 og 2003 (NILF 2002, 2003). Faste kostnader er kalkulert etter oppgave over kostnad for nybygg, og etter tilsvarende kostnadsarter i andre driftsformer. Siden kalkun er lite utbredt, har vi regnet om kalkun til kyllinger i forhold til dekningsbidrag. Den aktuelle faktoren for kyllinger/kalkun som vi brukte var 7,3¹. I Nord-Trøndelag er det imidlertid meget lite kalkun, det vil si at beregningene for fjørfekjøtt stort sett omfatter kyllingproduksjon. Det er ikke beregnet noen planteproduksjon sammen med denne driftsformen.

Kombinert svinehold og kornproduksjon. Det er brukt to størrelsesgrupper, <40 avlsgriser og >=40<70 avlsgriser. Økonomidata er hentet fra NILFs driftsgranskinger for Trøndelag og Østlandet. Data fra Østlandet er korrigert til trøndelagsforhold når det gjelder fordeling mellom kornslag, avlingsnivå, priser og tilskudd mv. Begrunnelsen for disse korrigeringene ligger i at det dyrkes mindre bygg og mer hvete og havre på Østlandet. Avlingsnivået er høyere på Østlandet, oppnådd kornpris er noenlunde lik for bygg, mens det er høyere tilskudd i Trøndelag.

Egg- og kornproduksjon. I driftsgranskingerne er det med ei gruppe bruk med kombinasjonen korn- og eggproduksjon på Østlandet. Data fra kornproduksjonen i denne gruppa er korrigert til trøndelagsforhold av samme årsaker som nevnt ovenfor.

¹ NILF er i ferd med å starte opp en spesialgransking for kyllingproduksjon. For senere års beregninger vil vi derfor kunne bytte ut kalkylene her med erfaringstall publisert gjennom denne spesialgranskningen.

Potet- og kornproduksjon. Økonomidata er hentet fra NILFs driftsgranskinger for Østlandet og Rogaland, men er korrigert til trøndelagsforhold med hensyn til både potet- og kornavlinger mv.

Ensidig kornproduksjon. Økonomidata er hentet fra NILFs driftsgranskinger for Trøndelag, og Østlandet korrigert til trøndelagsforhold. Det er brukt to størrelsesgrupper, <200 dekar og \geq 200 dekar.

Grønnsakproduksjon. Vi har ikke økonomidata for grønnsakproduksjon i driftsgranskingerne. Vi har derfor valgt å bruke data fra NILFs dekningsbidragskalkyler for Østlandets flatbygder (NILF, 2004b), tilpasset trøndelagsforhold, og med vinterkål som representantvekst. Vi har forutsatt at dyrkinga av grønnsaker foregår på bruk med andre produksjoner, og har derfor ikke tatt med faste kostnader spesielt for grønnsaker.

Veksthusproduksjoner. På samme måte som for grønnsakproduksjon, har vi her valgt å bruke data fra NILFs dekningsbidragskalkyler for Østlandets flatbygder (NILF, 2004b), og har valgt tomat som representantvekst. Faste kostnader er kalkulert.

Bærproduksjon. Beregningene her er gjort på samme måte som for grønnsakproduksjon, men med data fra NILFs dekningsbidragskalkyle for jordbær, Trøndelag (NILF, 2002, 2003). Som for grønnsakproduksjon, har vi ikke tatt med faste kostnader, unntatt leid arbeid til bærplukking.

2.2.3 Antall bruk i beregningene

For å finne antall bruk til beregningene er antall enheter fra SLFs tilskudsregister delt på gjennomsnittelig bruksstørrelse på driftsgranskingsbrukene.

Statistisk sentralbyrå (SSB, 2006a) oppgir antall jordbruksbedrifter i 2005 til 4 131 for Nord-Trøndelag fylke, mens antall foretak/bedrifter som søkte om tilskudd i 2004 i følge SLF (2006b) var 4 005. En differanse på 126 foretak. Det er imidlertid rimelig å regne med at de jordbruksbedriftene som ikke søker/ikke oppnår tilskudd er små i økonomisk omfang, og at også arbeidsinnsatsen er beskjeden.

I våre beregninger har vi med 3 875 bruk. Vi har dermed kommet fram til 130 bruk mindre enn SLF har betalt ut tilskudd for. Årsaken til dette er at vi har tatt utgangspunkt i husdyrtallet og arealet for salgsvlinger som er registrert i produksjonstilskudsregisteret til SLF. En hovedforskjell mellom NILFs og SLFs brukstall er at vi i våre beregninger har «slått sammen» de aller minste brukene og tatt dem inn i den nærmeste størrelsesgruppen innen hver driftsform. Som eksempel finnes det ganske mange bruk med 20–30 vinterføra sauer. Dyretallet fra slike bruk er i beregningene kommet med i den minste gruppa innen sin driftsform. For sauehold vil det si gruppa med 59 vinterføra sauer. Det samme gjelder for bruk som i realiteten er større enn gjennomsnittsbruket i gruppene for de største brukene i driftsgranskingerne. En melkesamdrift på 50 årskyr vil i beregningene utgjøre 2 melkeproduksjonsbruk i den største gruppa². En annen viktig forskjell er at det i virkeligheten er mer utbredt med flere driftsgreiner på samme bruk, enn det som kommer fram i våre beregninger. Se tabell 2.2.

² Etter hvert som driftsgranskingerne vil gi bedre data om store melkebruk og samdrifter vil vi for fremtidige beregninger kunne utvide modellen med en egen størrelsesgruppe for slike bruk.

I tabell 2.3 sammenlignes antall søkere hos SLF med antall bruk i NILFs beregninger. Vi har ikke tatt hensyn til at en del av melkekyr er på samdrifter, og har derfor fått et noe høyere antall bruk med melkekyr i våre beregninger enn antall søkere til SLF. Se ellers omtalen av de enkelte driftsformene på neste side.

Tabell 2.3 Antall søkere hos SLF og antall bruk i NILFs beregninger

Husdyrslag/vekst i SLFs søkerregister	Antall «søkere» til SLF	Driftsform i NILFs beregninger	Antall bruk i beregningene
Melkekyr	1 645	Melkeproduksjon	1 770
Ammekyr	461	Ammekyr	321
Vinterføra sau	633	Sauehold	478
Slaktekyllinger, kalkuner	58	Fjørfekjøtt	42
Avlspurker	361	Korn/gris	370
Verpehøner	125	Korn/egg	82
Potet	431	Korn/potet	153
Korn (bygg)	1 872	Ensidig korn	366
Grønnsaker på friland	153	Grønnsaker	171
Veksthus	22	Veksthus	73
Andre veksthus og drivbenker	24	(Slatt sammen med veksthus)	
Jordbær	53	Jordbær	49
Andre bær	25	(Slatt samen med jordbær)	
Sum «søkere»	4 218		-
Antall bedrifter/foretak	4 005	Antall bruk i beregningene	3 899

Kilde: SLF og egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3 Resultater fra primærjordbruket

I dette kapitlet viser vi tall for omsetning (her beregnet som produksjonsinntekt), verdiskaping og sysselsetting i jordbruket på fylkesnivå, kommunenivå og for driftsformene på bruksnivå.

3.1 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i fylket

Den samlede omsetningen fra jordbruket i fylket beløp seg i 2004 til knappe 2,91 mrd. kroner. Av dette utgjør markedsinntektene 69 prosent, og de offentlige tilskuddene 31 prosent. For detaljer, se vedlegg 1.

Den totale verdiskapingen i jordbruket i Nord-Trøndelag er beregnet til 1 111 mill. kroner. Sjelmo (2005) beregnet verdiskapingen i jordbruket i Sør-Trøndelag ut fra 2003-tall til 816 mill. kroner. Lien (2004) beregnet verdiskapingen i Hedemarksjordbruket ut fra 2002-tall til 894 mill. kroner, og Stornes (2005) verdiskapingen i Nordland, Troms og Finnmark til sammen, til ca. 1 mrd. kroner.

Kapitalslit (avskrivninger) er beregnet til 261 mill. kroner på fylkesnivå. Hadde vi beregnet verdiskapingen som bruttoprodukt inkludert offentlige tilskudd, hadde resultatet blitt 1 372 mill. kroner³.

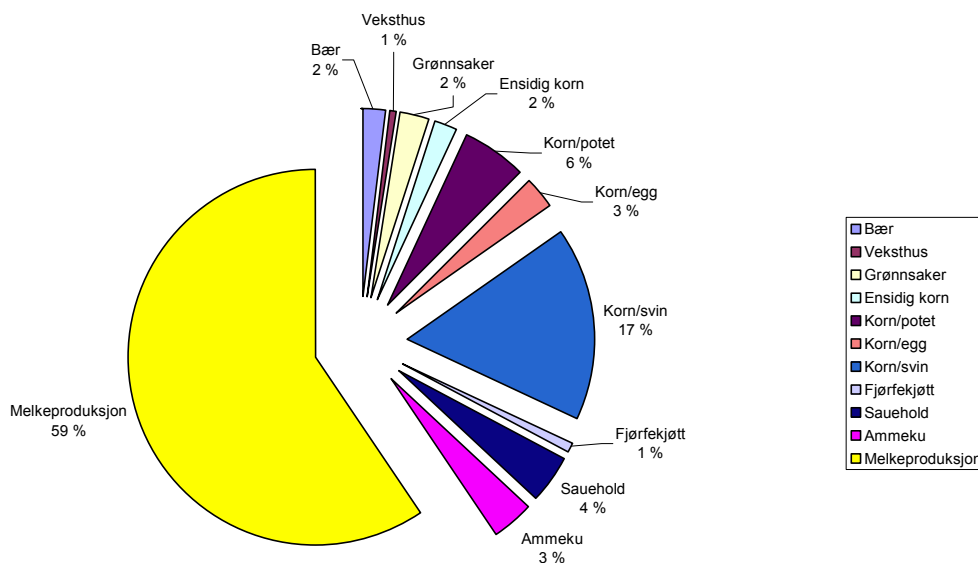
Ifølge beregningene er sysselsettingen i jordbruket totalt på 5 461 årsverk á 1 845 timer, og består av sum innleid arbeid og familiens arbeid. Som grunnlag for arbeidsberegningene er det brukt gjennomsnittstall fra NILFs driftsgranskinger for Trøndelag. Det er grunn til å tro at dette tallet stemmer godt med virkeligheten. Det finnes en del jordbruksforetak som ikke er med i tilskuddstatistikken, eller de har driftsformer som ikke er med i beregningene. I tillegg har vi samlet husdyrtall og areal for de minste brukene i nærmeste størrelsesgruppe, og «mister» på den måten litt av antallet bruk. For de store brukene, som det er en del av i Nord-Trøndelag, får vi imidlertid motsatt virkning. For mer informasjon se tabell 2.1. Som sammenligning kan nevnes at Westernen (2004) ved hjelp av PANDA-modellen, beregnet sysselsettingen til 5 006 sysselsatte i 2003, og at

³ Se kapittel 2.1 for definisjoner av nettoprodukt og bruttoprodukt

SSB (2006b) oppgir sysselsettingen i jord- og hagebruk i Nord-Trøndelag i 2004 til 10 029 000 timer. SSBs tall utgjør 5 434 årsverk. Selv om SSBs tall omfatter reindrift virker dette å være meget likt de beregninger vi har utført.

3.1.1 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting i ulike driftsformer i fylket

Blant driftsformene er det melkeproduksjon og kombinert korn- og svinproduksjon som er de største driftsformene både med hensyn til omsetning, verdiskaping og sysselsetting. Deretter følger sauehold og kombinert korn- og potetproduksjon. Se figur 3.1.

Figur 3.1 Verdiskapingen i jordbruket, i prosent av total verdiskaping etter driftsform

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Melkeproduksjonen er desidert størst blant driftsformene, og står alene for 59 prosent av verdiskapingen og 62 prosent av sysselsettingen i jordbruket i fylket. Kombinert korn- og svinproduksjon er på en klar andreplass med 17 prosent av verdiskapingen og 12 prosent av sysselsettingen. De øvrige 14 prosent av verdiskapingen og 16 prosent av sysselsettingen fordeler seg på de andre driftsformene. Mer detaljerte data om verdiskapingen finnes i vedlegg 2 og 3.

Tabell 3.1 viser resultater på fylkesnivå for omsetning, verdiskaping og sysselsetting etter driftsform i mill. kroner.

Tabell 3.1 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting etter driftsform i jordbruket, Nord-Trøndelag 2004 (mill. kroner og antall arsverk)

Driftsform	Omsetning	Verdiskaping	Sysselsetting i arsverk
Melkeproduksjon	1 545	661	3 372
Ammekyr	140	39	284
Sauehold	133	48	484
Fjørfekjøtt	79	9	27
Korn/svin	604	186	626
Korn/egg	97	29	111
Korn/potet	132	62	207
Ensidig korn	89	23	138
Grønnsaker ¹⁾	44	28	71
Veksthus ¹⁾	20	6	20
Bær ¹⁾	30	22	120
Til sammen	2 913	1 111	5 461

3.1.2 Omsetningen fordelt på markedsinntekter og tilskudd i jordbruket på fylkesniva

Når jordbruksproduksjonen i hovedsak skjer ut fra egne ressurser, kan omsetning (her beregnet som produksjonsinntekt) være et mål for verdiskapingen. I tabell 3.2 vises markedsinntekter, tilskudd og sum omsetning etter driftsform. Det er melkeproduksjon som har den største omsetningen av driftsformene i fylket. Vi ser videre av tabellen at også kombinert korn og svinproduksjon står for en betydelig omsetning, og at denne driftsformen henter større andel av inntektene fra markedet. Det er grønnsaks-, veksthus og bærproduksjon som henter den største andelen av inntektene fra markedet, mens ammekuproduksjon og saueholdet er mest avhengig av tilskuddene.

Tabell 3.2 Markedsinntekter, tilskudd og sum omsetning etter driftsform, Nord-Trøndelag 2004, 1000 kroner

Driftsform	Markedsinntekter	Andel Markedsinntekter	Offentlige tilskudd	Andel Offentlige tilskudd	Sum omsetning
Melkeproduksjon	970 737	0,63	574 620	0,37	1 545 356
Ammekyr	73 832	0,53	66 401	0,47	140 233
Sauehold	54 094	0,41	79 299	0,59	133 394
Fjørfekjøtt	76 309	0,97	2 509	0,03	78 818
Korn/svin	517 316	0,86	86 825	0,14	604 142
Korn/egg	78 788	0,81	18 663	0,19	97 452
Korn/potet	107 254	0,81	24 503	0,19	131 757
Ensidig korn	55 464	0,63	33 019	0,37	88 484
Grønnsaker ¹⁾	39 983	0,91	4 101	0,09	44 084
Veksthus ¹⁾	17 374	0,89	2 234	0,11	19 608
Bær ¹⁾	28 282	0,96	1 287	0,04	29 569
Til sammen	2 019 435	0,69	893 461	0,31	2 912 896

1) Pristilskudd på ull, grønnsaker, frukt og bær er inkludert i markedsinntektene

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Siden tilskuddsnivået er forskjellig for ulike driftsformer og bruksomfang, er tilskuddsnivået også ulikt for de forskjellige kommunene. Mens offentlige tilskudd i Levanger, Verdal, Inderøy og Frosta ligger under 30 prosent av omsetningen, ligger Steinkjer, Stjørdal, Snåsa, Overhalla, Namdalseid, Namsos, Høylandet, Grong, Vikna, Fosnes og Leka på mellom 30 og 40 prosent, og Leksvik, Verran, Lierne, Flatanger, Mosvik, Meråker, Namskogan og Rørvik på 40 prosent eller mer i tilskuddsandel av omsetningen. Se for øvrig figur 3.3 i kapittel 3.2.2 for nærmere omtale av forholdet mellom markedsinntekter og tilskudd i de enkelte kommunene.

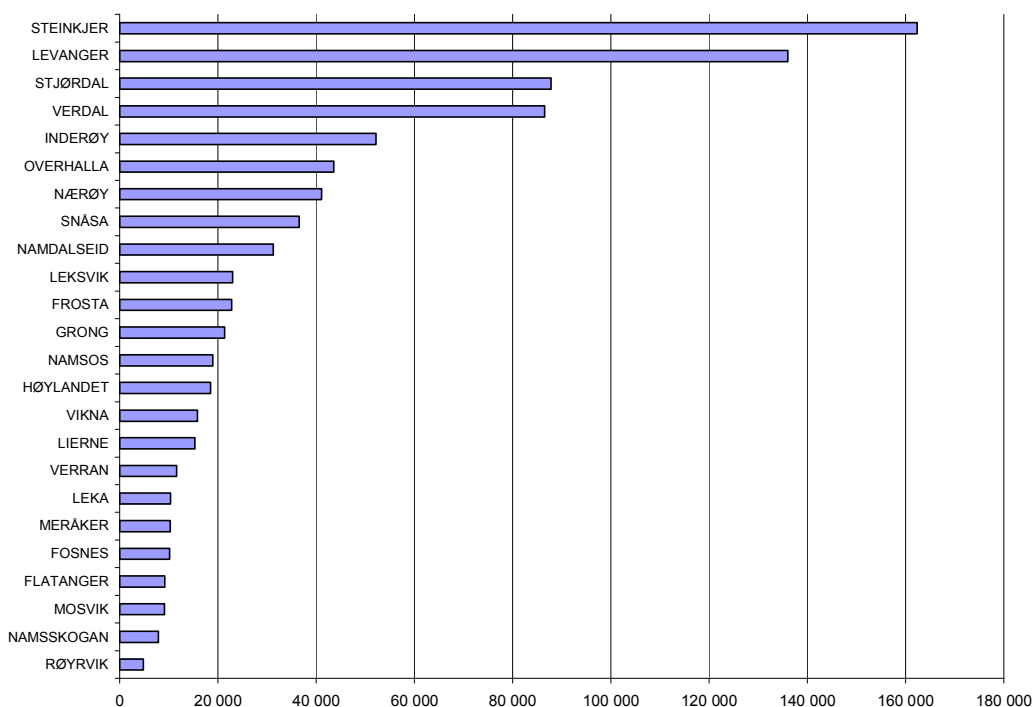
3.2 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting på kommuneniva

3.2.1 Grunnlaget for jordbruksdrift i kommunene

Grunnlaget for jordbruksdrift i kommunene i fylket er svært forskjellig. Med data fra driftsgranskingene for Trøndelag har vi beregnet at avlingsnivået på melkebruk i kystbygdene i Trøndelag i gjennomsnitt for årene 2002–2004 var 461 FEm per dekar for grovfôr og 456 FEm for korn. I samme periode lå avlingene for grovfôr og korn henholdsvis 26 prosent og 27 prosent lavere i fjellbygdene enn i kystbygdene. Til gjengjeld har fjellbygdene store utmarksområder som tradisjonelt har vært brukt til beiting. Store rovdyrtaf gjør imidlertid beitebruket vanskelig. Indre bygder, stort sett flatbygdene i Trøndelag, hadde 6 prosent lavere avlinger av grovfôr og 10 prosent lavere avlinger av korn enn kystbygdene.

Størrelsen på jordbruksareal i drift var i følge SLF (2006a) 886 854 dekar i 2004. Etter inndelingen som benyttes for melkebruk i driftsgranskingene for Trøndelag, ligger ca. 106 000 dekar i kystbygder, ca. 703 000 dekar i indre bygder, og 78 000 dekar i fjellbygder. Areal i drift er svært forskjellig fra kommune til kommune. Mens Steinkjer

kommune hadde 162 400 dekar i drift i 2004, hadde Røyrvik kommune bare 4 800 dekar i drift. Se for øvrig figur 3.2.

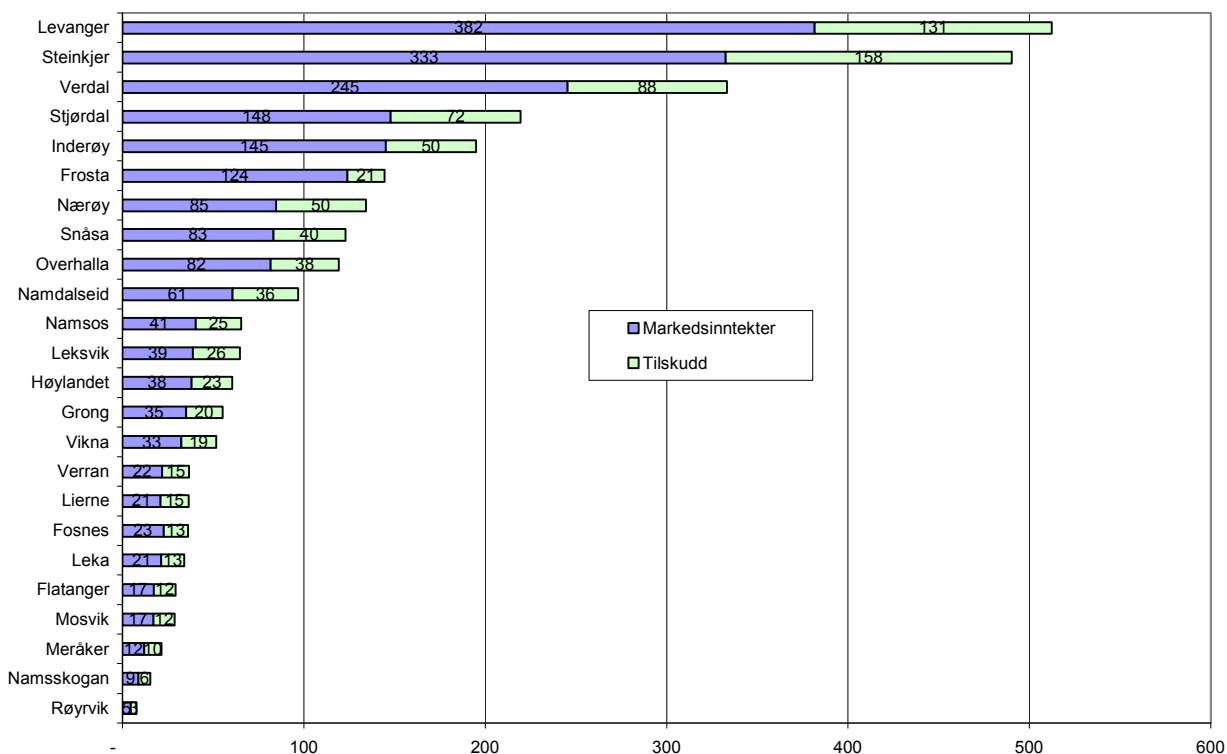

Figur 3.2 Jordbruksareal i drift i kommunene i 2004. Dekar

Kilde: Statens landbruksforvaltning

3.2.2 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i kommunene

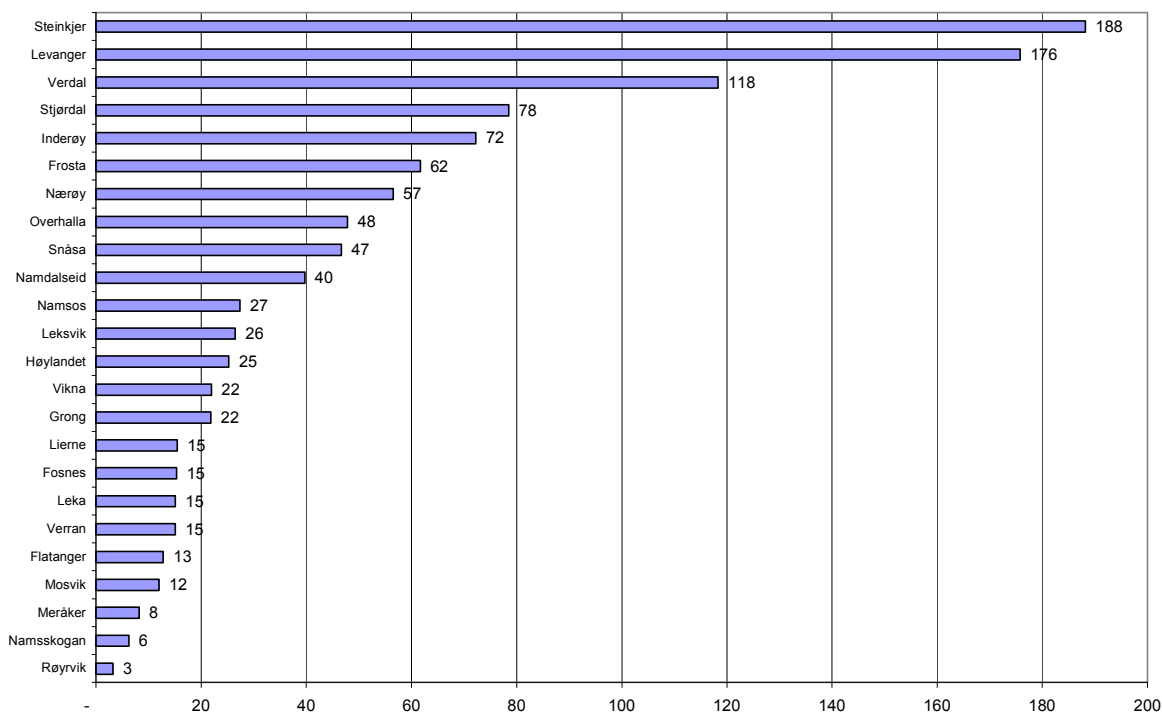
Figur 3.3 viser omsetningen i primærjordbruket kommunevis, fordelt på markedsinntekter og tilskudd. Levanger kommune står for de høyeste markedsinntektene og den høyeste omsetningen av kommunene, med Steinkjer som nummer to. Steinkjer har større tilskuddsandel enn Levanger og er den kommunene i Nord-Trøndelag som mottar mest offentlige tilskudd. Dette kommer i hovedsak av at Steinkjer er stor på melk, mens Levanger også har en stor kombinert korn- og svinproduksjon. Se for øvrig vedlegg 1–6 som inneholder mer detaljerte tall for de ulike produksjonene.

Figur 3.3 Markedsinntekter, tilskudd og sum omsetning (markedsinntekter + tilskudd) etter kommune. Mill. kroner

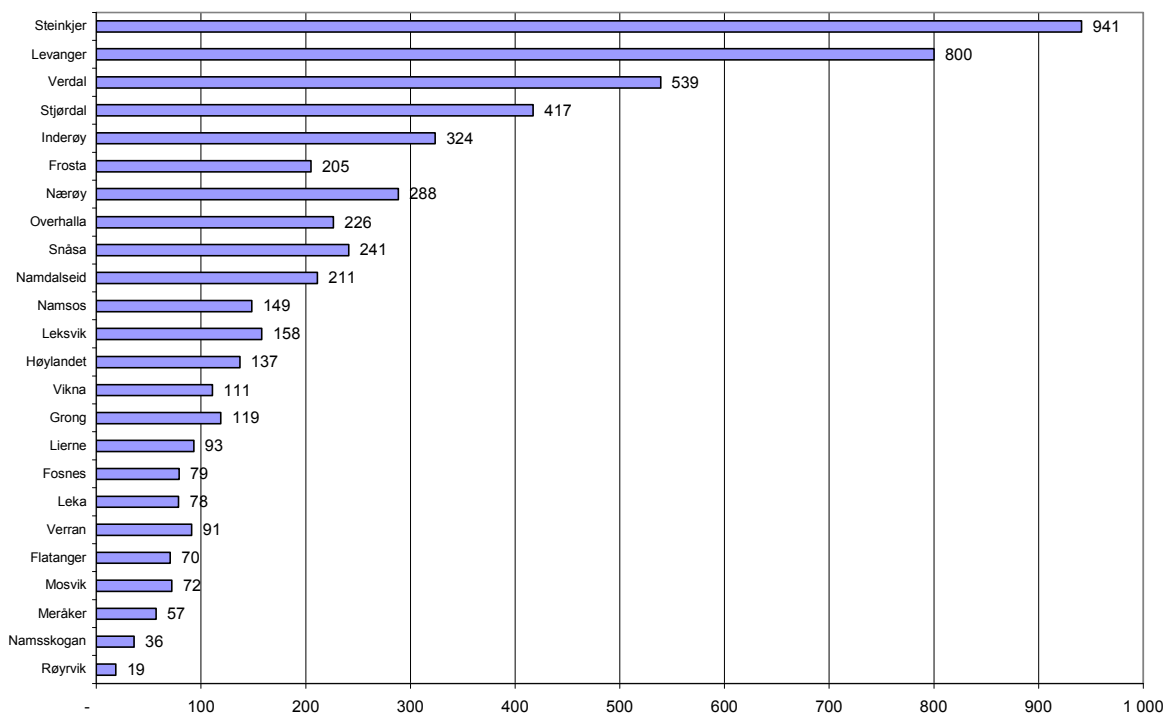
Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

I figur 3.4 gis det en oversikt over total verdiskaping, og figur 3.5 en oversikt over total sysselsetting av primærjordbruket i de enkelte kommunene. Steinkjer er den største jordbrukskommunen målt i verdiskaping, jordbruksareal og sysselsetting, med en verdiskaping på 188 mill. kroner fordelt på 941 årsverk. Levanger er nest størst med en verdiskaping på 176 mill. kroner fordelt på 800 årsverk og Verdal nr 3 med 118 mill. kroner fordelt på 539 årsverk. Røyrvik, Namsskogan og Meråker er de 3 minste jordbrukskommunene målt etter verdiskaping.

Figur 3.4 Verdiskaping i jordbruket etter kommune. Mill. kroner

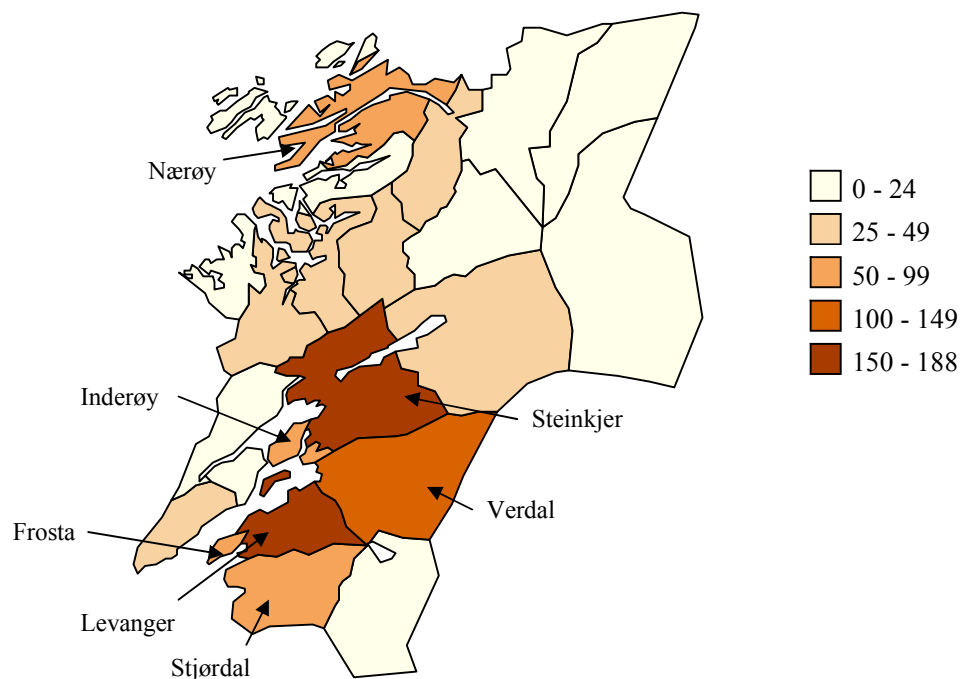
Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Figur 3.5 Sysselsetting i jordbruket etter kommune. Antall årsverk

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Figur 3.6 synliggjør fordeling av verdiskaping i jordbruket i de ulike kommunene i Nord-Trøndelag. Vi ser at Innherredsregionen står for en stor del av verdiskapingen i jordbruket i Nord-Trøndelag, mens Indre Namdal og deler av kystkommunen står for den minste andelen av verdiskapingen.

Figur 3.6 Verdiskapingen i jordbruket i Nord-Trøndelag, fordelt på kommuner, mill. kroner

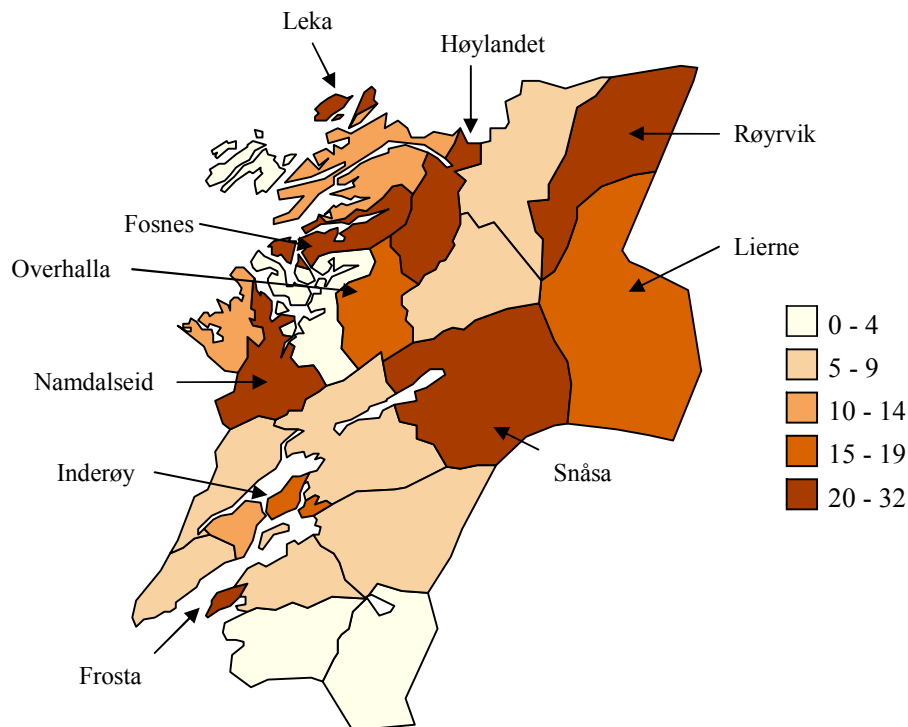
Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3.2.3 Sysselsetting i jordbruket i forhold til total sysselsetting i kommunene

I følge SSB (2006c) var totalt antall sysselsatte i Nord-Trøndelag 56 608 i 4. kvartal 2004. Sysselsettingen i primærjordbruket utgjør 9 prosent på fylkesbasis, og varierer fra 2 prosent for Namsos til Frostas 32 prosent (SSB, 2006c). SSBs tall for antall sysselsatte inkluderer også deltidsansatte. I gjennomsnitt utførte en sysselsatt i Norge 0,77 årsverk i 2004 i følge SSB⁴. SSBs sysselsettingsstatistikk har imidlertid antakeligvis en svakhet, i det den ikke fanger opp deltidsarbeidende jordbrukere tilfredsstillende (Lien m.fl., 2004). Noe som tyder på at jordbrukets andel av den totale sysselsettingen i realiteten er noe høyere enn det SSBs tall viser. Hvis vi regner om antall sysselsatte totalt i Nord-Trøndelag (med faktoren for landet på 0,77) til antall årsverk og ser dette i forhold til våre beregnede sysselsettingstall, får vi at jordbrukets andel av totalt antall årsverk i fylket blir på over 12 prosent. I og med at vi her kombinerer to kilder, og på grunn av at faktoren på 0,77 vil bli noe usikker på kommunenivået, har vi i de beregningene som presenteres på kommunenivå benyttet SSBs tall både for jordbruket og total sysselsetting.

⁴ Pers. med Trond Pedersen SSB, 15.05.06

SSBs tall viser at i 20 av de 24 kommunene i fylket står primærjordbruket for over 8 prosent av sysselsettingen i kommunen, noe som viser at jordbruksnæringa har relativt stor betydning for sysselsettingen i så og si hele fylket. I 11 av de 24 kommunene utgjør sysselsettinga i primærjordbruket 15 prosent eller mer av total sysselsetting i kommunene, mens i 7 av kommunene utgjør sysselsettinga i primærjordbruket over 20 prosent av sysselsettinga. Se for øvrig tabell 3.3 og figur 3.7.

Figur 3.7 Sysselsetting i jordbruket i prosent av all sysselsetting i kommunen

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Når vi sammenligner verdiskapingen i jordbruket (i kroner) i de enkeltkommunene (figur 3.6), med jordbrukets andel av sysselsettingen i kommunene figur 3.7), ser vi to bilder som nesten speiler hverandre. Vi ser jevnt over at for kommuner hvor jordbruket gir forholdsvis lav verdiskaping, bidrar jordbruket likevel med en forholdsvis stor andel av sysselsettingen. Dette gir landbruksforvaltningen og virkemiddelapparatet en utfordring blant annet i forhold til fordeling av BU-midler, da det i formålet med BU-ordningen heter at BU-midlene skal legge til rette for lønnsom verdiskaping og desentralisert bosetting. De to figurene sier noe om at det kan være vanskelig å få både i pose og sekk, støtte til sysselsetting og desentralisert bosetting kan slå beina under den økonomiske verdiskapingen, vica versa.

3.2.4 Verdiskapingen i jordbruket per arsverk og per innbygger i kommunene

Blant de store jordbrukskommunene, målt etter verdiskaping, ligger Steinkjer, Levanger og Verdal rundt snittet i fylket for verdiskaping per innbygger i kommunen. Disse kommunene ligger litt under fylkessnittet når det gjelder sysselsettingen i jordbruket i prosent av samlet sysselsetting i kommunen. Naturlig nok er det en sterk sammenheng mellom høy andel sysselsetting i jordbruket og høy verdiskaping per innbygger. Se ta-

bell 3.3. Ellers er det mest kyst- og fjellkommuner med relativt lågt innbyggertall som ligger høyt i andel sysselsetting i jordbruket og i verdiskaping per innbygger.

Tabell 3.3 Innbyggertall, jordbrukets sysselsettingsandel og jordbrukets verdiskaping per innbygger i kommunene

Kommune	Innbyggertall i 2004	Sysselsetting i jordbruket, % av total sysselsetting i kommunen	Verdiskaping i jordbruket, kroner per innbygger i kommunen	Verdiskaping i jordbruket per årsverk i jordbruket
Nord-Trøndelag	127 973	8,9	8 684	203 495
Steinkjer	20 451	8,0	9 202	199 997
Namsos	12 426	1,9	2 201	184 060
Meraker	2 539	4,9	3 223	143 826
Stjørdal	19 199	4,8	4 087	188 092
Frosta	2 454	32,4	25 122	300 906
Leksvik	3 511	9,2	7 537	167 347
Levanger	17 875	8,2	9 834	219 694
Verdal	13 827	8,5	8 554	219 475
Mosvik	887	14,5	13 496	166 094
Verran	2 684	8,3	5 617	165 650
Namdalseid	1 779	31,1	22 314	188 061
Inderøy	5 819	15,5	12 410	223 139
Snasa	2 296	23,3	20 329	193 686
Lierne	1 535	17,4	10 054	165 983
Røyrvik	539	21,0	5 918	171 800
Namsskogan	958	8,0	6 489	172 837
Grong	2 530	9,8	8 615	183 162
Høylandet	1 258	25,5	20 060	184 236
Overhalla	3 540	15,0	13 518	211 386
Fosnes	748	24,5	20 464	193 977
Flatanger	1 221	12,9	10 459	181 334
Vikna	4 021	4,5	5 454	197 725
Nærøy	5 240	14,3	10 787	195 998
Leka	636	26,9	23 756	192 696

Kilde: SSB og egne beregninger på grunnlag av data fra SSB, SLF og NILF

Tabell 3.3 viser også verdiskapingen i jordbruket per årsverk. Vi ser at Frosta ikke uventet oppnår høyest, mens Meråker har lavest verdiskaping per årsverk. Med en verdiskaping per årsverk på ca. 300 000 kroner har Frosta over dobbelt så høy verdiskaping per årsverk som Meråker hvor det tilsvarende tallet er på under 150 000. I gjennomsnitt ligger verdiskapingen på ca. 200 000 kroner per årsverk i fylket.

3.2.5 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar i kommunene

Grunnlaget for jordbruksdrift med hensyn til størrelsen på jordbruksarealet gir sterke føringer for mulighetene knyttet til både omsetning, verdiskaping og sysselsetting. Det er imidlertid flere forhold som spiller en rolle i forhold til hvor stor omsetning, verdi-

skaping og sysselsetting jordbruksarealet generer. Kvaliteten på jorda, arrondering, bruksstruktur, klimaforhold, produksjonsform og agronomens dyktighet er noen forhold som virker inn. Vår modell tar ikke hensyn til alle nevnte faktorer ovenfor på kommunenivået da det er de samme økonomitallene som danner grunnlaget for beregningene i alle kommunene⁵. Tabell 3.4 nedenfor gir imidlertid et bilde på hvordan sammensetningen av de ulike produksjonen virker inn på omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar i de ulike kommunene.

Tabell 3.4 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar i kommunen (kroner)

Kommune	Omsetning per dekar i kroner	Verdiskaping per dekar i kroner	Sysselsetting per dekar i timer
Nord-Trøndelag	3 285	1 253	11
Steinkjer	3 019	1 159	11
Namsos	3 450	1 441	14
Meraker	2 090	792	10
Stjørdal	2 500	894	9
Frosta	6 336	2 701	17
Leksvik	2 815	1 150	13
Levanger	3 767	1 292	11
Verdal	3 852	1 367	11
Mosvik	3 154	1 307	15
Verran	3 183	1 303	15
Namdalseid	3 099	1 268	12
Inderøy	3 738	1 384	11
Snasa	3 365	1 277	12
Lierne	2 381	1 007	11
Røyrvik	1 625	660	7
Namsskogan	1 923	784	8
Grong	2 585	1 020	10
Høylandet	3 278	1 364	14
Overhalla	2 740	1 098	10
Fosnes	3 550	1 504	14
Flatanger	3 189	1 386	14
Vikna	3 259	1 385	13
Nærøy	3 266	1 375	13
Leka	3 295	1 456	14

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3.3 Verdiskaping og sysselsetting etter driftsform kommunevis

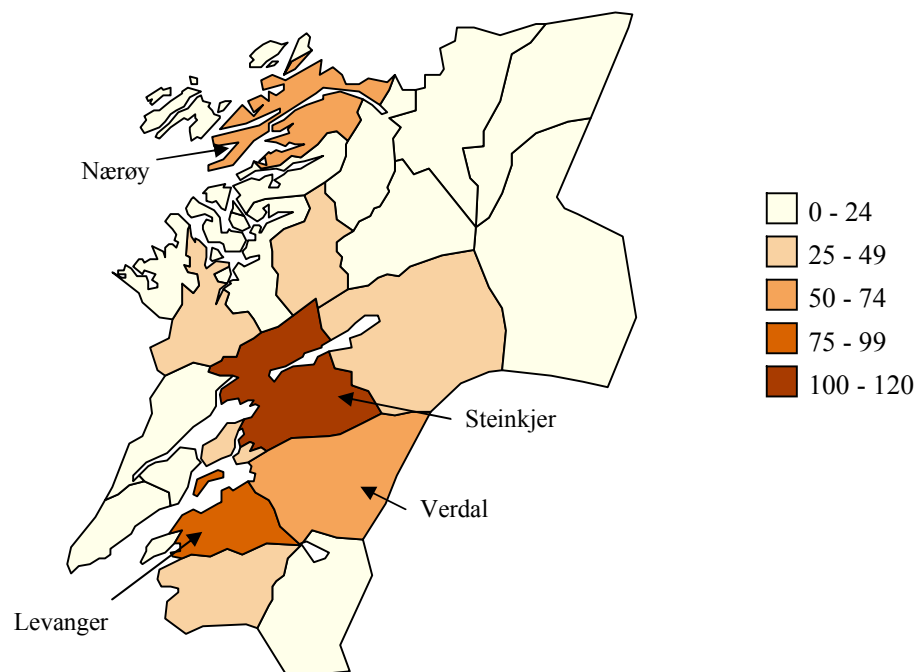
Her følger en oversikt over den geografiske fordelingen av produksjonene med høyest verdiskaping i jordbruket i Nord-Trøndelag. Verdiskapingen knyttet til melkeproduksjon, kombinert korn- og svineproduksjon, kombinert korn- og potetproduksjon, kombi-

⁵ Med unntak av en størrelsesgruppe i melkeproduksjon.

nert korn- og eggproduksjon, sauehold, produksjon av kjøtt fra ammeku, ensidig kornproduksjon samt veksthus, grønnsak og bærproduksjon som vises samlet.

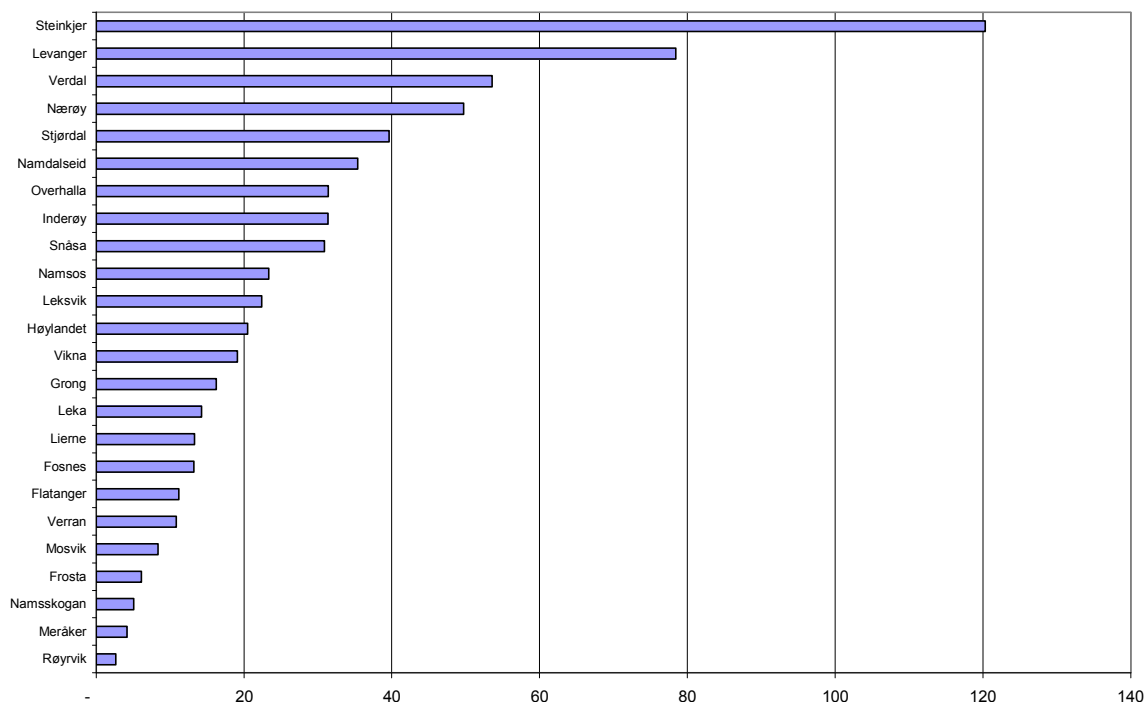
3.3.1 Melkeproduksjon

I følge SLF (2006b) var det 1 645 melkebruk som søkte om tilskudd i fylket i 2004. Disse brukene stod i følge våre beregninger for en verdiskaping på 661 mill. kroner, med en sysselsetting på 3 372 årsverk. Melkeproduksjon står alene for ca 60 prosent av verdiskapingen i jordbruket i Nord-Trøndelag. Av denne verdiskapingen står melkeproduksjon i de tre største melkeproduksjonskommunene, Steinkjer, Levanger og Verdal, for nesten 40 prosent. Se figur 3.8. og figur 3.9. I tillegg til de nevnte kommunene er det bare Nærøy som har en verdiskaping på over 50 mill. kroner i melkeproduksjon. Gjennomsnittelig verdiskaping for kommunene er på i underkant av 30 mill. kroner. Melkeproduksjon er den viktigste verdiskaperen i jordbruket i alle kommuner unntatt en; nemlig Frosta. På Frosta er det de kombinerte produksjonene korn- og svinproduksjon, samt korn- og potetproduksjon som bidrar mest til verdiskapingen i jordbruket.

Figur 3.8 Verdiskapingen i melkeproduksjon, geografisk fordeling, mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

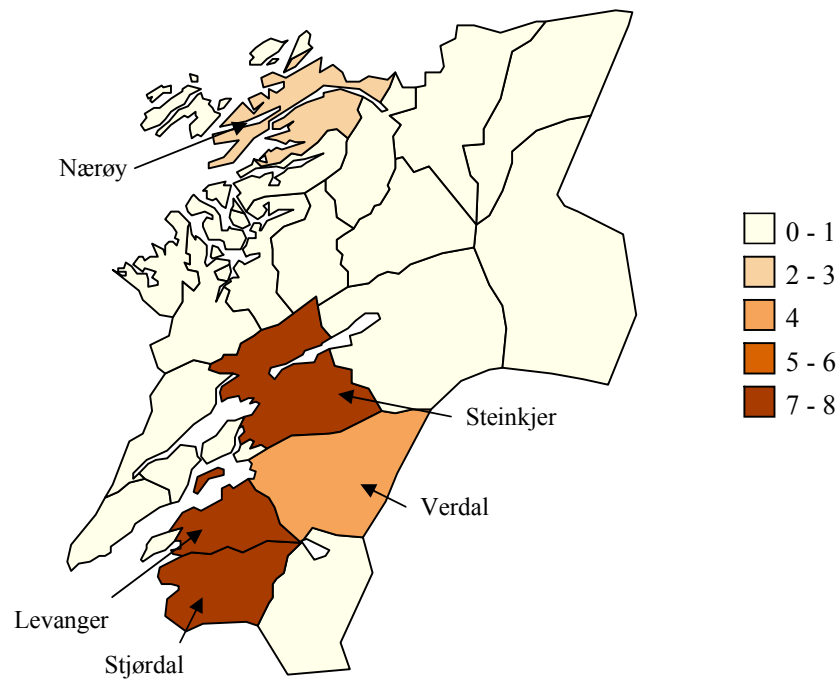

Figur 3.9 Verdiskapingen i melkeproduksjon etter kommune. Mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

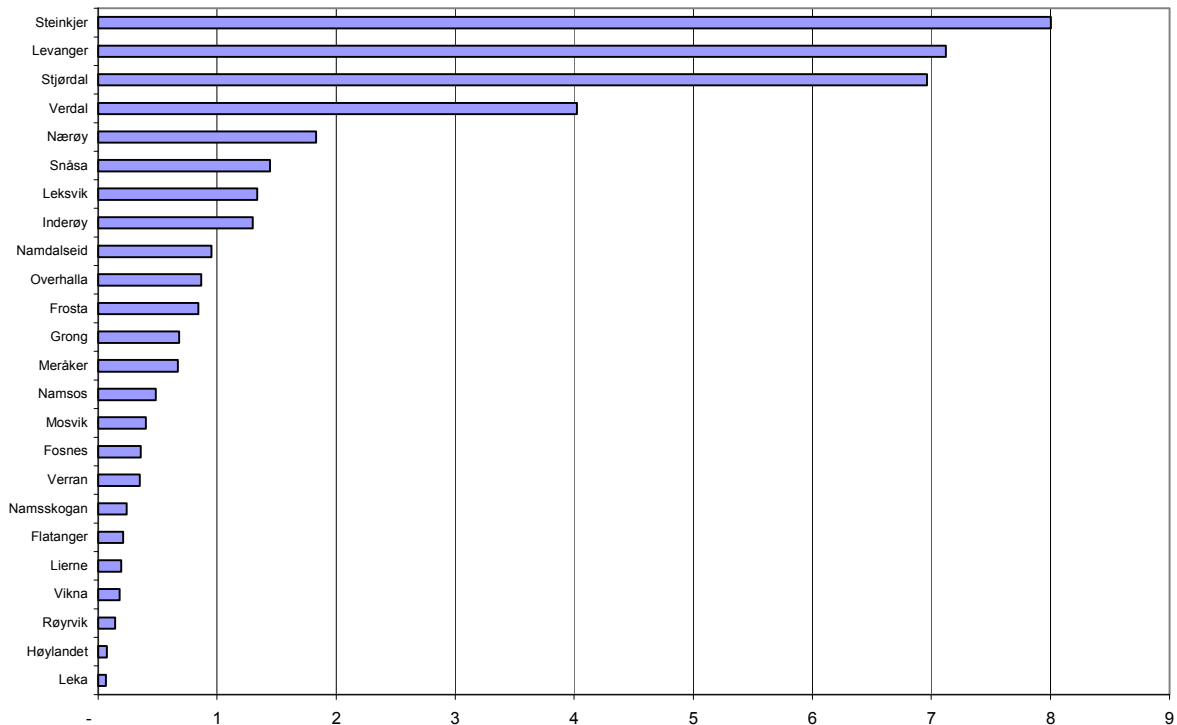
3.3.2 Produksjon av storfekjøtt på ammekyr

Ammekuproduksjonen står for kun 3,5 prosent av verdiskapingen i jordbruket i fylket. Det er de store melkeproduksjonskommunene som også har høyest verdiskaping i ammekuholdet. Se figur 3.10 og figur 3.11. Verdiskapingen i ammekuholdet er beregnet til 39 mill. kroner og sysselsettingen til 284 årsverk. I beregningene er ammekyr samlet på 321 bruk med spesialisert ammekuhold. En del av ammekyrne er imidlertid på melkebruk, uten at vi kjenner fordelingen mellom kombinert melkeproduksjon/ammekuhold og spesialisert ammekuhold. En del av verdiskapingen fra ammekuhold kan altså ha kommet med både under melkeproduksjon og spesialisert ammekuhold. Dette utgjør sannsynligvis så lite at det ikke forstyrrer beregningene i særlig grad.

Figur 3.10 Verdiskapingen i ammekuhold, geografisk fordelt, i mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

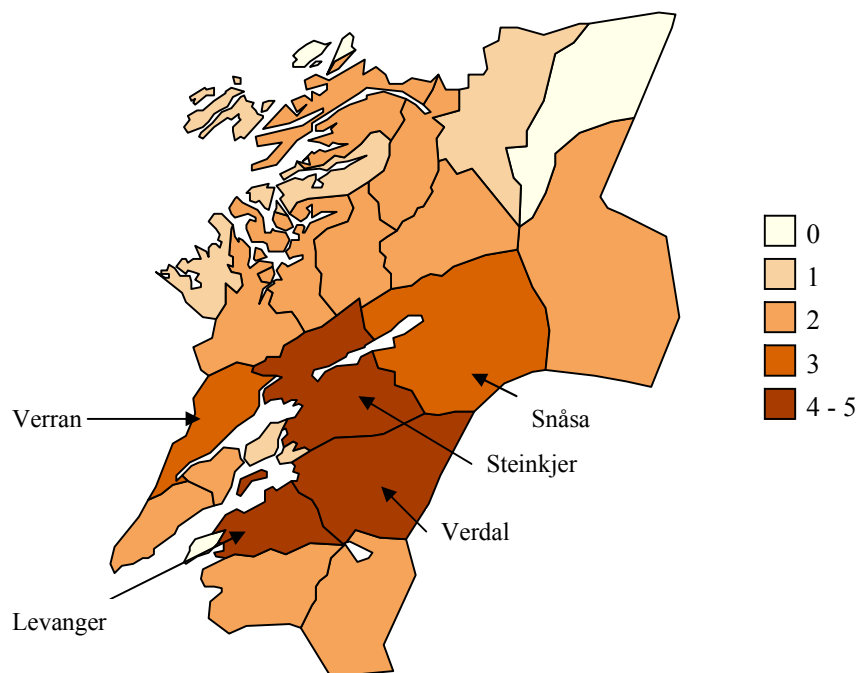

Figur 3.11 Verdiskapingen i ammekuhold etter kommune. Mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3.3.3 Sauehold

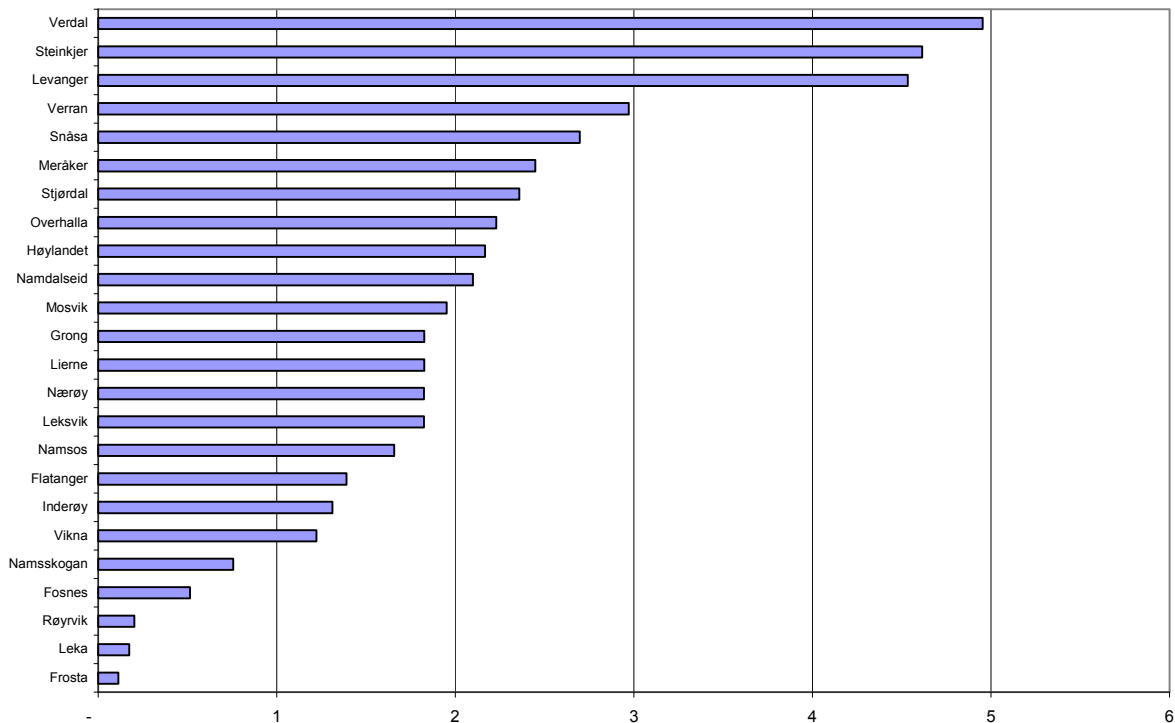
Verdiskapingen i saueholdet er beregnet til 48 mill. kroner i Nord-Trøndelag. Arbeidsinnsatsen er beregnet til 484 årsverk. Saueholdet er spredt utover hele fylket, men det er de 3 største landbrukskommunene, Steinkjer, Levanger og Verdal som har den høyeste verdiskapingen i saueholdet av kommunene. Disse kommunene, som henger sammen geografisk, har ca. 30 prosent av verdiskapingen i saueholdet i fylket. Kommuner som Snåsa og Verran har også en god del sau. Se figur 3.12 og figur 3.13.

Figur 3.12 Verdiskapingen i saueholdet, geografisk fordeling, i mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Gjennomsnittlig verdiskaping i saueholdet i kommunene i Nord-Trøndelag ligger på 2 mill. kroner. Bare fem kommuner ligger over gjennomsnittet, mens de 19 andre ligger på eller under gjennomsnittet. Det sier mye om den geografiske konsentrasjonen av saueholdet.

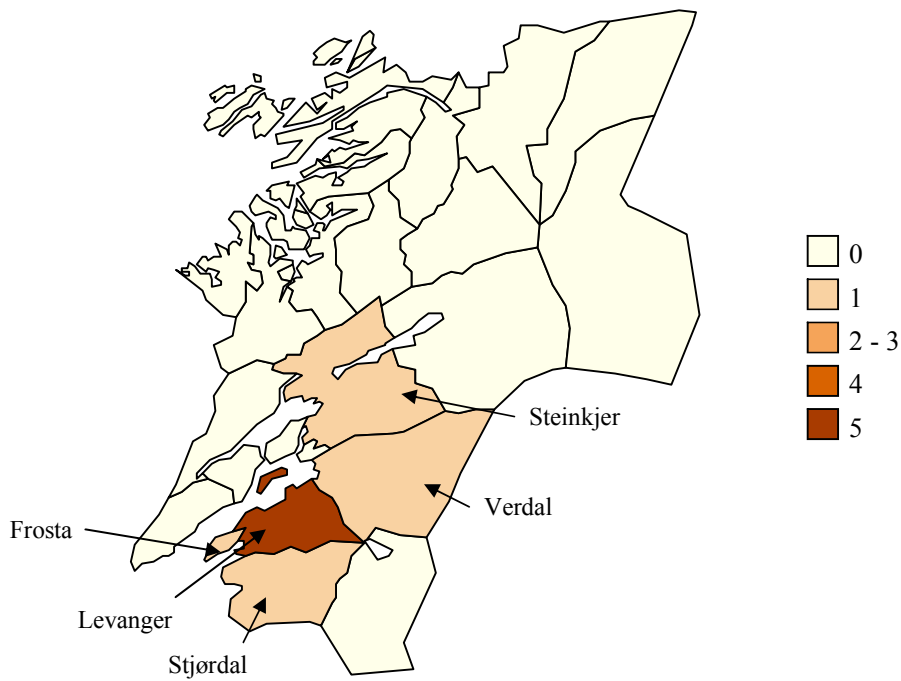

Figur 3.13 Verdiskapingen i sauehold etter kommune. Mill. kroner

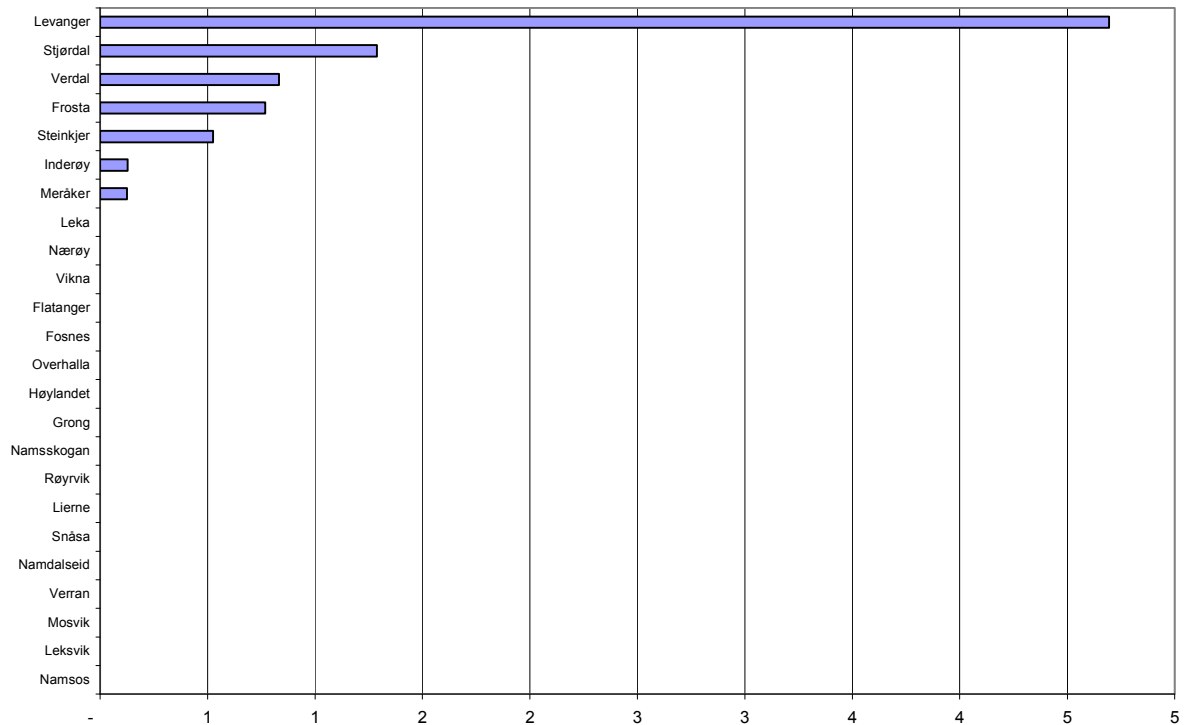
Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3.3.4 Produksjon av fjørfekjøtt

Verdiskapingen i produksjon av fjørfekjøtt er for 2004 beregnet til 8 mill. kroner i Nord-Trøndelag. Forutsatt, som i beregningene, at denne produksjonen gjennomføres på bruk som produserer tett oppunder konsesjonsgrensen gir dette en sysselsetting på ca. 27 årsverk. Levanger stod i 2004 alene for over 60 prosent av denne verdiskapingen. Dette er imidlertid en produksjon hvor det bare de siste 2 årene har vært en rekke nyetableringer flere steder i Nord-Trøndelag. Beregningene her er også basert på kalkyler og er langt mer usikre enn for eksempel beregningene for melkeproduksjon. NILF er imidlertid i ferd med å gjennomføre en spesialgransking på kyllingproduksjon. Tallene fra denne undersøkelsen vil gi sikrere tall for denne produksjonen for senere beregninger. Sikrere tall og rask utvikling i produksjonsomfanget er to forhold som vil gjøre det interessant å følge denne utviklingen videre med nye beregninger for eksempel til neste år. Se for øvrig figur 3.14 og 3.15.

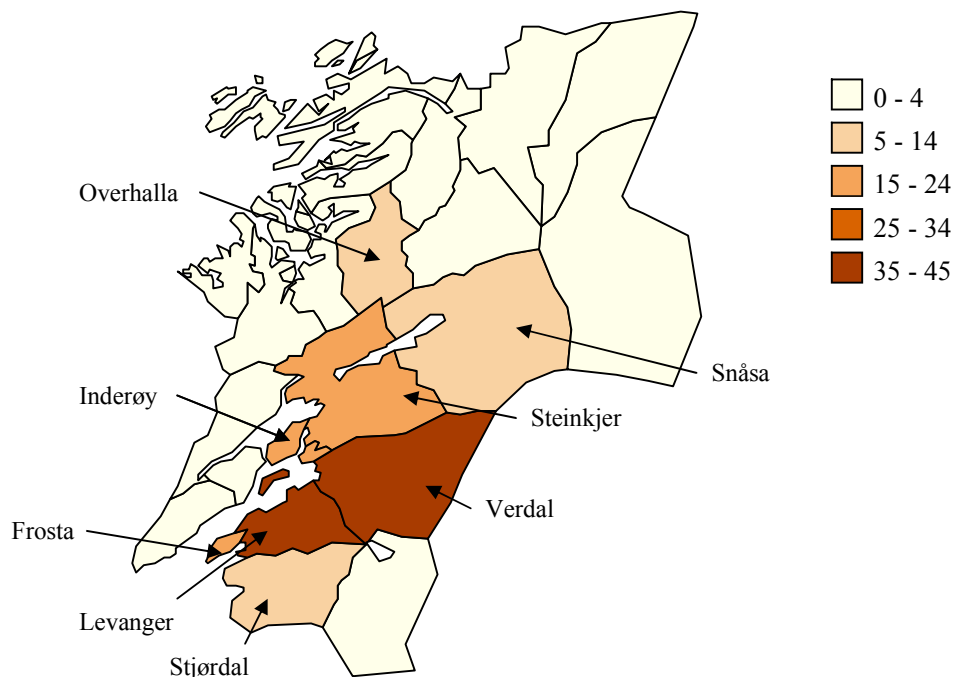
Figur 3.14 Verdiskapingen i produksjon av fjørfekjøtt, geografisk fordelt, mill. kroner

Figur 3.15 Verdiskapingen i produksjon av fjørfekjøtt, etter kommune, i mill. kroner

3.3.5 Kombinert korn- og svineproduksjon

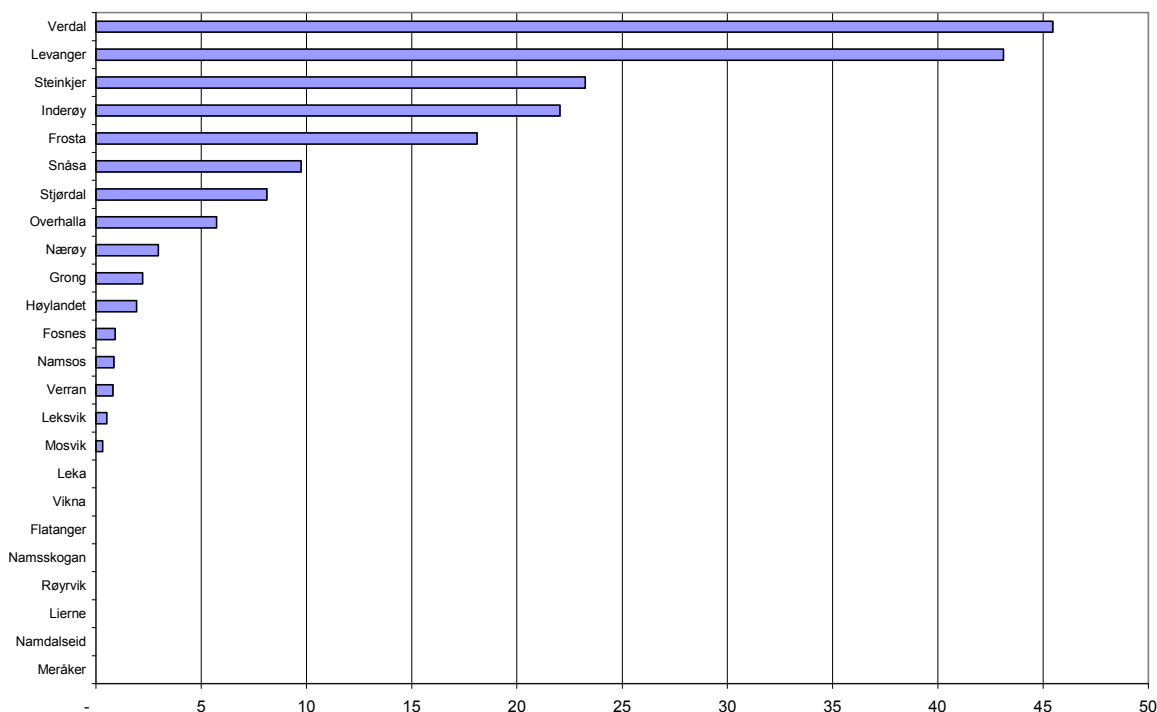
I våre beregninger er det forutsatt at svineholdet drives i kombinasjon med kornproduksjon. Som vi ser av figur 3.16 og figur 3.17, er det på Innherred at verdiskapingen i kombinert korn- og svineproduksjon er størst. For jordbruket er kombinasjonen korn- og svineproduksjon den nest største verdiskaperen av produksjonsformene i fylket med en total verdiskaping på 186 mill. kroner. Sysselsettingen er beregnet til 628 årsverk.

Figur 3.16 Verdiskapingen i kombinert korn- og svineproduksjon, geografisk fordelt, i mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Verdal og Levanger er de to kommunene med størst kombinert korn- og svineproduksjon og står til sammen for en verdiskaping på ca. 88 mill. kroner. Det er beregnet at denne produksjonen i Verdal og Levanger består av ca. 300 årsverk. Det er også en stor kombinert korn- og svineproduksjon i Steinkjer, Inderøy og Frosta kommune. Disse 3 kommunene bidrar med til sammen ca. 63 mill. kroner i verdiskaping for denne produksjonsformen.

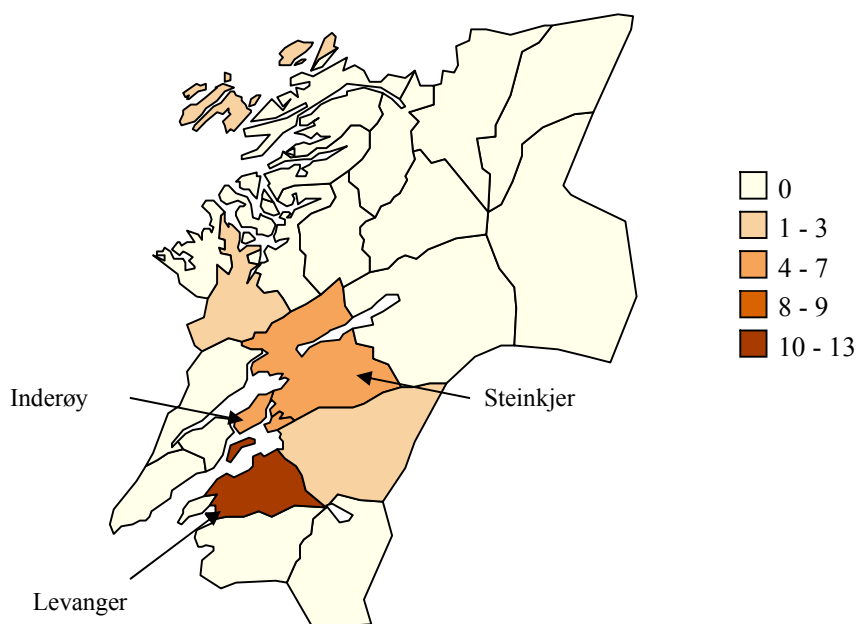

Figur 3.17 Verdiskapingen i kombinert svinehold og kornproduksjon, etter kommune.
Mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

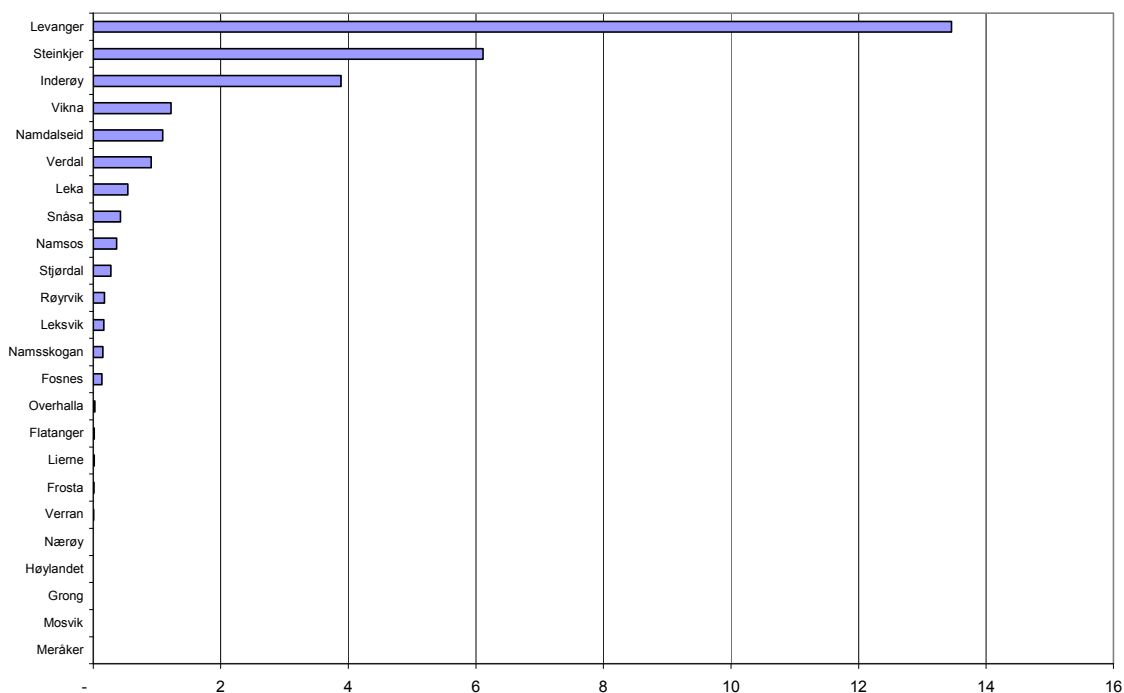
3.3.6 Kombinert korn- og eggproduksjon

For kombinert korn- og eggproduksjon er det beregnet en verdiskaping på 29 mill. kroner for fylket som helhet. Sysselsettingen er beregnet til 111 årsverk. Levanger står for ca. 45 prosent av verdiskapingen i kombinert korn- og eggproduksjon. Denne driftsformen finnes imidlertid i over halvparten av alle kommunene i fylket, så en viss spredning av denne produksjonen er det likevel. Steinkjer og Inderøy står til sammen for ca. 22 prosent av verdiskapingen i denne produksjonsformen. Som i produksjon av fjørfekjøtt har det også for denne produksjonsformen vært noen etableringer de siste 2 årene som da ikke fanges opp av beregningene for 2004. Figur 3.18 og 3.19 viser verdiskapingen kommunevis.

Figur 3.18 Verdiskapingen i kombinert korn- og eggproduksjon, geografisk fordelt, i mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

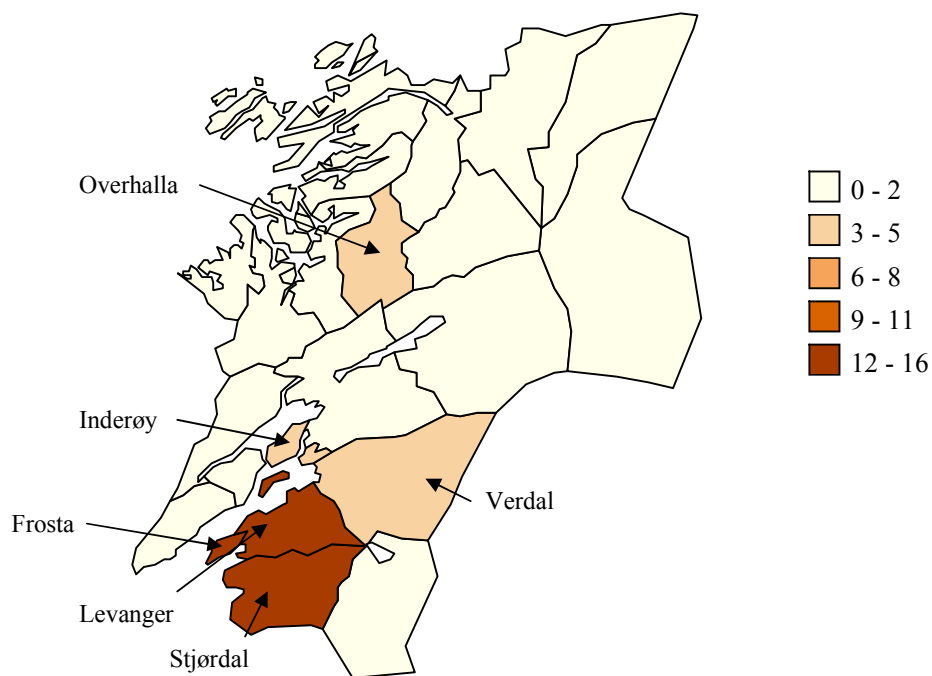

Figur 3.19 Verdiskapingen i kombinert korn- og eggproduksjon, etter kommune. Mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

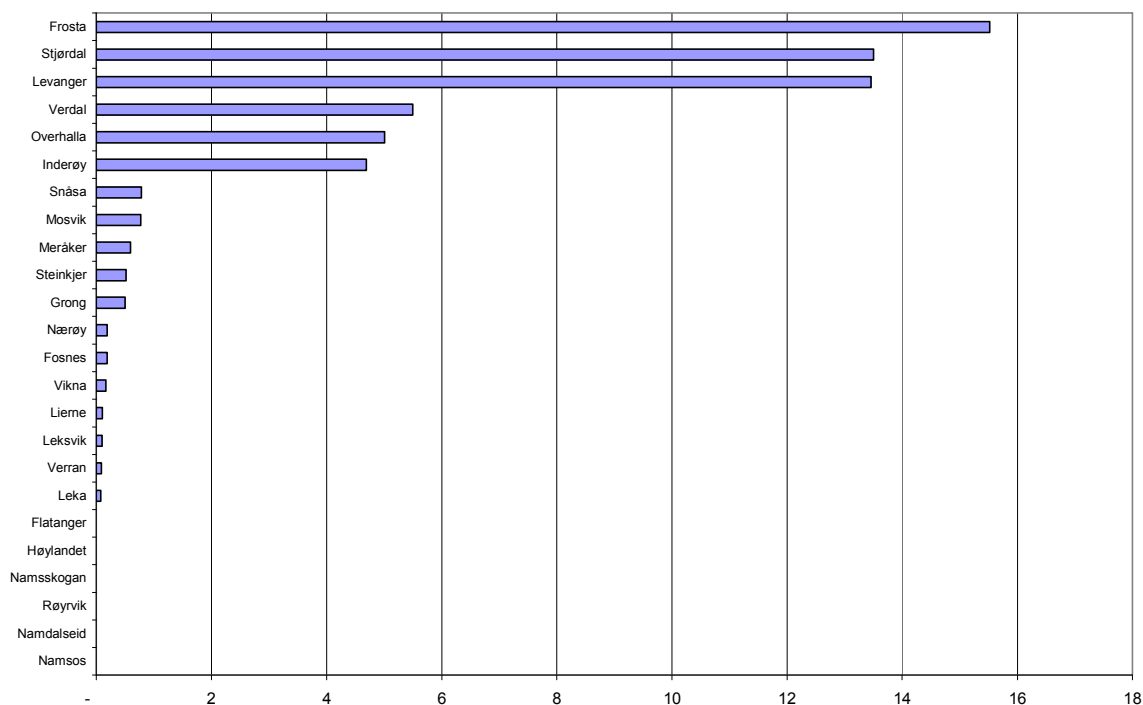
3.3.7 Kombinert korn- og potetproduksjon

Det er bare melkeproduksjon og kombinert korn- og svineproduksjon av de enkelte driftsformene som har høyere verdiskaping enn kombinert korn- og potetproduksjon. For denne driftsformen har vi beregnet en total verdiskaping på 62 mill. kroner for hele fylket. Frosta er ikke uventet den kommunen som har størst verdiskaping innen denne driftsformen med 16 mill. kroner, tett fulgt av Stjørdal med 14. mill. og Levanger med 13 mill. Sysselsettingen er beregnet til 207 årsverk, noe som gjør at både melkeproduksjon, kombinert korn- og svineproduksjon, ammeku- og saueholdet står for flere årsverk enn denne driftsformen. Vi gjør oppmerksom på at i våre beregninger er det lagt til grunn at brukene har et betydelig kornareal (på 297 dekar i gjennomsnitt pr bruk) i tillegg til potetarealet (på 97 dekar i gjennomsnitt pr bruk). I hvilken grad dette i realiteten stemmer i de ulike kommunene vil variere noe. Det høye kornarealet pr bruk gjør sitt til at verdiskapingen og sysselsettingen blir såpass stor. Se figur 3.20 og 3.21, samt mer om verdiskapingen i ensidig kornproduksjon i kapittel 3.3.8.

Figur 3.20 Verdiskapingen i kombinert korn- og potetproduksjon, geografisk fordelt, mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Figur 3.21 Verdiskapingen i kombinert korn- og potetproduksjon, etter kommune. Mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3.3.8 Ensidig kornproduksjon

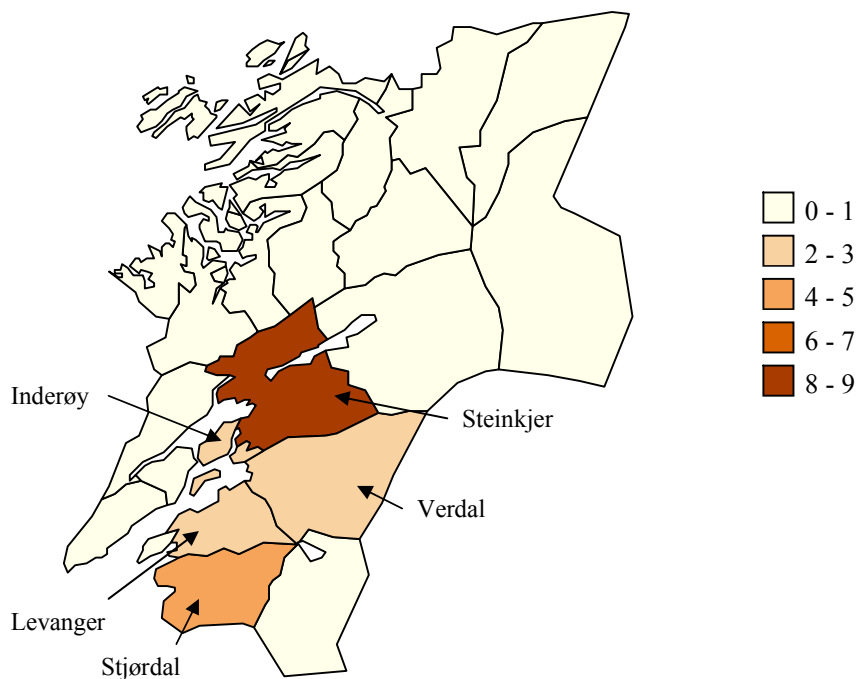
I følge SLF (2006b) ble det søkt om produksjonstilskudd på totalt 317 000 dekar korn i Nord-Trøndelag i 2004. Vi har tatt utgangspunkt i de brukene som kun har søkt om arealtilskudd til kornareal når vi har beregnet verdiskapingen i ensidig kornproduksjon. Det øvrige kornarealet er forutsatt drevet på bruk med husdyrproduksjon og potetproduksjon. Verdiskapingen for dette arealet er derfor beregnet på disse driftsformene. Vi har beregnet at 238 000 dekar av det totale kornarealet gikk inn i driftsformene melkeproduksjon, storfekjøttproduksjon på ammekyr, kombinert korn- og svineproduksjon, kombinert korn- og eggproduksjon og kombinert korn- og potetproduksjon. Ensidig kornproduksjon omfatter etter beregningene 79 000 dekar, noe som gir en verdiskaping på 23 mill. kroner. Sysselsettingen er beregnet til 138 årsverk.

Med en forutsetning om at alt kornareal i fylket hadde vært drevet ensidig ville det gitt en verdiskaping på ca. 106 mill. kroner og en sysselsetting på ca. 630 årsverk⁶.

For enkelte kommuner kan verdiskapingen i ensidig kornproduksjon med andre ord fortone seg som liten. Tilsvarende kan verdiskapingen i enkelte andre driftsformer hvor korn inngår, fortone seg som noe stor (som nevnt i kapittel 3.3.7). For alle kommuner vil imidlertid beregningene av den totale verdiskapingen i alle driftsformer samlet sett være riktig. Vi antar videre at beregningene for ensidig kornproduksjon og de andre driftsformer med kornproduksjon for de aller fleste kommunene vil gi et godt bilde på den faktiske situasjonen. Det kan uansett konkluderes med at en meget stor andel av

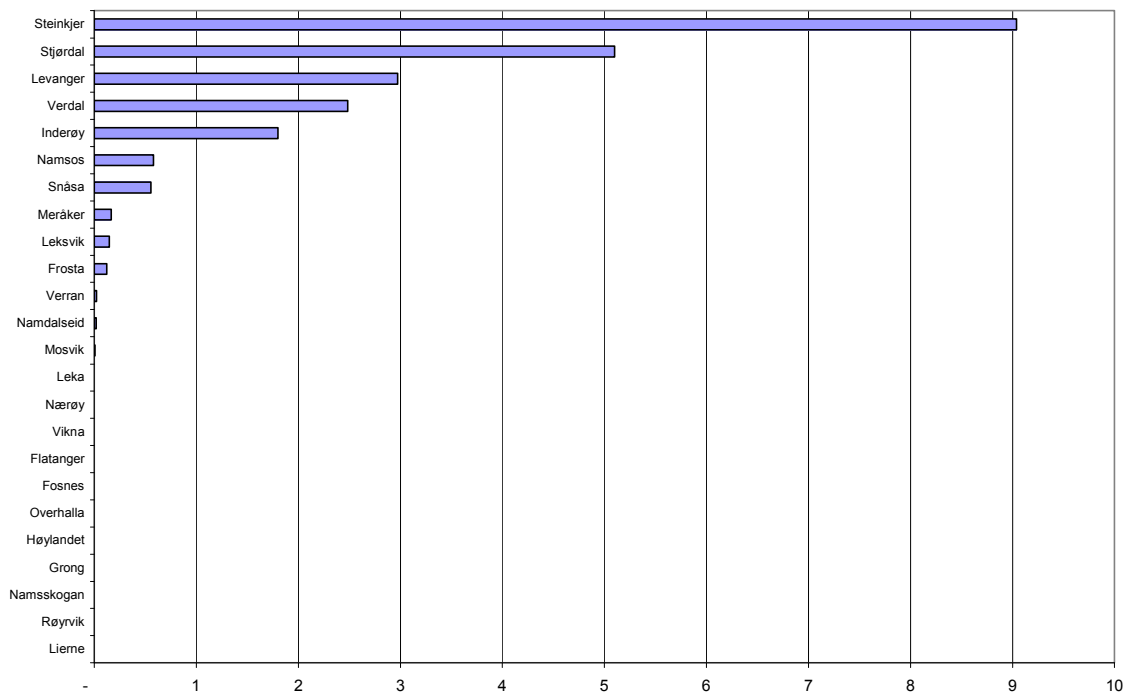
⁶ I denne beregningen er det forutsatt den samme relative strukturfordelingen (på bruk over og under 200 dekar) som for de brukene som søker om arealtilskudd kun til kornareal. Vi gjør også oppmerksom på at denne beregningen ikke er gjennomført på kommunenivået.

kornet i Nord-Trøndelag dyrkes på bruk som også kombinerer drifta med andre produksjoner. Se forøvrig figur 3.22 og 3.23.

Figur 3.22 Verdiskapingen i ensidig kornproduksjon, geografisk fordelt, mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Figur 3.23 Verdiskapingen i ensidig kornproduksjon etter kommune. Mill. kroner

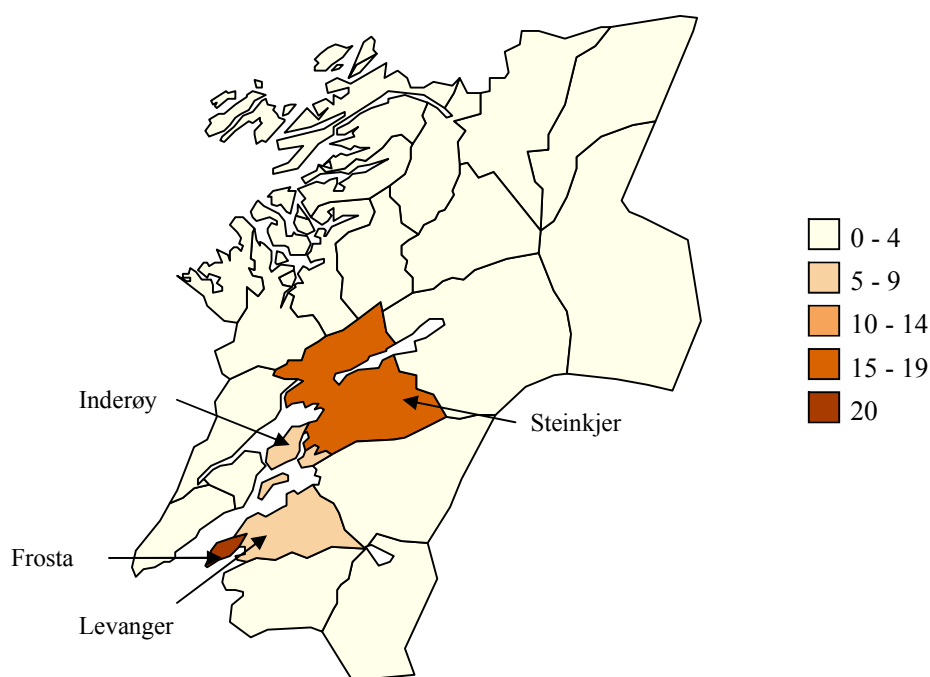
Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Steinkjer, Stjørdal, Levanger, Verdal og Inderøy utmerker seg som de kommunene som har et visst omfang av ensidig kornproduksjon i fylket.

3.3.9 Grønnsaker, veksthus og bær

Det er gjennomført egne beregninger for grønnsak-, veksthus og bærproduksjon, men i presentasjonen under har vi slått sammen resultatene for disse produksjonene.

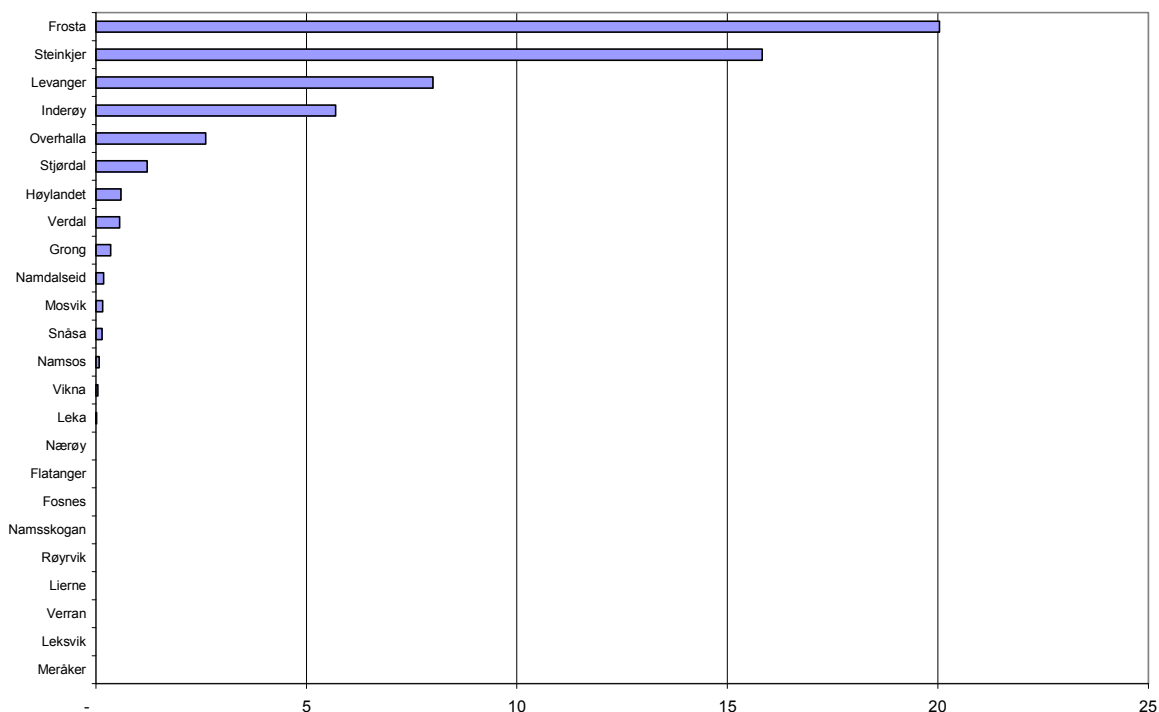
Totalt for disse produksjonene er verdiskapingen beregnet til 56 mill. kroner, av dette utgjør grønnsaker 28 mill., veksthus 6 mill. og bær 22 mill. kroner. Vi minner om at det for alle disse produksjonene er benyttet kalkyler i beregningsgrunnlaget og at dette gjør beregningene mer usikker enn for de driftsformene hvor vi har hentet tall fra driftsgranskingene. Vi minner også om at for grønnsaker og bær er det ikke kalkulert faste kostnader da disse produksjonene forutsettes å være drevet sammen med andre jordbruksproduksjoner som er med i beregningene (se for øvrig kapittel 2.2.2). Sysselsettingen er totalt beregnet til 211 årsverk, hvor grønnsaker står for 71, veksthus for 20 og bær for 120 årsverk.

Figur 3.24 Verdiskapingen i grønnsak-, veksthus-, og bærproduksjon samlet, geografisk fordelt, i mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

Steinkjer utmerker seg som «bærkommunen» og har alene en verdiskaping i bærproduksjon på 12 mill. kroner, noe som sysselsetter ca. 65 årsverk. Frosta er klart størst på grønnsaker og veksthus med en verdiskaping på 16 mill. kroner og en sysselsetting på 42 årsverk i disse to produksjonene til sammen. Se for øvrig figur 3.24 og 3.25.

Figur 3.25 Verdiskapingen i grønnsak-, veksthus- og bærproduksjon samlet, etter kommune. Mill. kroner

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3.4 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting på bruksniva

I tabell 3.5 er omsetning, verdiskaping og arbeidsforbruk satt opp for de driftsformer og størrelsesgrupper som er brukt i beregningene.

Tabell 3.5 Omsetning, verdiskaping og arbeidsforbruk

Driftsform og størrelse	Omsetning kroner	Verdiskaping ² kroner	Arbeidsforbruk, timer
Melk, 11,9 arskyr, Trøndelag	636 313	290 397	3 254
Melk, 15,5 arskyr, fjellbygder, Trøndelag	800 901	345 217	3 568
Melk, 16,4 arskyr, indre bygder, Trøndelag	818 126	351 723	3 391
Melk, 16,5 arskyr, kystbygder, Trøndelag	876 556	393 826	3 550
Melk, 22,7 arskyr, Trøndelag	1 098 369	450 617	3 785
Ammekyr, 16,4 kyr, Trøndelag	423 508	116 491	1 594
Sau, 59 vinterfora sauer, landet	186 354	47 158	1 372
Sau, 99 vinterfora sauer, landet	285 127	104 892	2 096
Sau, 177 vinterfora sauer, Trøndelag	476 423	209 800	2 702
Fjørfekjøtt, 120 000 kyllinger. Kalkyle	1 884 716	199 866	1 200
Korn/avlsgris, 240 daa korn/28,0 avlsgriser ¹⁾	1 241 224	312 740	2 672
Korn/avlsgris, 240 daa korn/51,4 avlsgriser ¹⁾	1 821 079	597 038	3 312
Korn/egg, 234 daa korn/2995 høner ¹⁾	1 140 547	339 154	2 371
Korn/potet, 297 daa korn/96,3 daa potet ¹⁾	850 002	391 381	2 496
Ensidig korn, 146 daa ¹⁾	173 071	18 819	602
Ensidig korn, 378 daa ¹⁾	513 120	198 591	1 215
Grønnsaker, 30 daa. Kalkyle	258 000	161 490	765
Veksthus, 550 m ² . Kalkyle	267 252	81 403	495
Bær, 30 daa. Kalkyle	602 220	446 862	4 500

1) Se forklaring i kapittel 2

2) Nettoprodukt

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra NILF

Som beskrevet i kapittel 2.1, har vi for noen mindre driftsformer måttet bruke kalkyler. For disse driftsformene er tallene noe usikre. For enkelte kommuner som har et visst omfang av disse produksjonene, kan dette få en viss betydning, men på fylkesnivå vil virkningene bli små, siden produksjonsomfanget utgjør en liten del av den samlede jordbruksproduksjonen.

3.4.1 Verdiskaping per årsverk etter driftsform

Som tabell 3.6 viser, har besetningsstørrelsen vesentlig betydning for verdiskapingen per årsverk. Av tabellen ser vi at verdiskapingen per årsverk øker med økende omfang av produksjonen. Dette går klart fram for alle driftsformene der vi har med bruk med forskjellig driftsomfang. Av dette følger det også at det er vanskelig å sammenligne verdiskapingen i de forskjellige driftsformene i tabellen. Som eksempel kan nevnes ammekyr og kyllingoppdrett. Effektivitet og verdiskaping ligger sannsynligvis vesentlig høyere i større ammekubesetninger enn de vi har tall for fra driftsgranskingene, mens kyllingoppdrett på 120 000 kyllinger per år trolig har utnyttet mer av stordriftsfordelene som ligger i en økning av besetningsstørrelsen.

For grønnsaker og bær er faste kostnader ikke kalkulert inn, fordi en regner med at disse produksjonene foregår på bruk med andre driftsformer, der alle de faste kostnadene er kommet med. Disse to driftsformene er derfor ikke med i tabellen.

Tabell 3.6 Omsetning og verdiskaping per arsverk

Driftsform og størrelse	Omsetning per arsverk, kroner	Verdiskaping² per arsverk, kroner
Melk, 11,9 arskyr, Trøndelag	360 786	164 653
Melk, 15,5 arskyr, fjellbygder, Trøndelag	413 724	178 510
Melk, 16,4 arskyr, indre bygder, Trøndelag	445 132	191 368
Melk, 16,5 arskyr, kystbygder, Trøndelag	455 562	204 679
Melk, 22,7 arskyr, Trøndelag	535 400	219 653
Ammekyr, 16,4 kyr, Trøndelag	490 196	134 834
Sau, 59 vinterfora sauer, landet	250 600	63 416
Sau, 99 vinterfora sauer, landet	250 982	92 331
Sau, 177 vinterfora sauer, Trøndelag	325 315	143 257
Fjørfekjøtt, 120 000 kyllinger. Kalkyle	2 897 751	307 294
Korn/avlsgris, 240 daa korn/28,0 avlsgriser ¹⁾	857 058	215 945
Korn/avlsgris, 240 daa korn/51,4 avlsgriser ¹⁾	1 014 460	332 589
Korn/egg, 234 daa korn/2995 høner ¹⁾	887 520	263 914
Korn/potet, 297 daa korn/96,3 daa potet ¹⁾	628 307	289 302
Ensidig korn, 146 daa ¹⁾	530 425	57 676
Ensidig korn, 378 daa ¹⁾	779 182	301 564
Veksthus, 550 m ² . Kalkyle	996 121	303 411

1) Se forklaring i kapittel 2

2) Nettoprodukt

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

3.4.2 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting pr dekar på bruksniva

Tabell 3.7 viser omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar jordbruksareal i drift for ulike størrelsesgrupper i de produksjonene og driftsformene som inngår i vårt beregningsgrunnlag. Tallene inkluderer både husdyr- og planteproduksjon for de driftsformene som har begge deler. For fjørfekjøtt har vi i våre beregninger ikke med noe planteproduksjon, vi får derfor ikke noen tall per dekar for denne driftsformen. Ikke uventet gir grønnsak-, veksthus- og bærproduksjon høyest omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar. Ensidig kornproduksjon og ammekuhold gir de laveste tallene. Saueholdet gir meget lave omsetnings- og verdiskapingstall, men relativt høye tall for sysselsetting per dekar. En må være klar over at størrelsen på kornarealet i de ulike driftsformene gir sterke føringer for resultatene i disse beregningene.

Tabell 3.7 Omsetning, verdiskaping og sysselsetting per dekar jordbruksareal i drift

Driftsform og størrelse	Omsetning per dekar kroner	Verdiskaping ² per dekar kroner	Sysselsetting per dekar timer
Melk, 11,9 arskyr, Trøndelag	3 297	1 505	17
Melk, 15,5 arskyr, fjellbygder, Trøndelag	3 216	1 386	14
Melk, 16,4 arskyr, indre bygder, Trøndelag	3 423	1 472	14
Melk, 16,5 arskyr, kystbygder, Trøndelag	3 714	1 669	15
Melk, 22,7 arskyr, Trøndelag	3 543	1 454	12
Ammekyr, 16,4 kyr, Trøndelag	1 580	435	6
Sau, 59 vinterfora sauer, landet	1 962	496	14
Sau, 99 vinterfora sauer, landet	1 980	728	15
Sau, 177 vinterfora sauer, Trøndelag	2 418	1 065	14
Fjørfekjøtt, 120 000 kyllinger. Kalkyle ³⁾	-	-	-
Korn/avlsgris, 240 daa korn/28,0 avlsgriser ¹⁾	4 864	1 226	10
Korn/avlsgris, 240 daa korn/51,4 avlsgriser ¹⁾	7 284	2 388	13
Korn/egg, 234 daa korn/2995 høner ¹⁾	4 713	1 401	10
Korn/potet, 297 daa korn/96,3 daa potet ¹⁾	2 146	988	6
Ensidig korn, 146 daa ¹⁾	1 095	119	4
Ensidig korn, 378 daa ¹⁾	1 329	514	3
Grønnsaker, 30 daa. Kalkyle	8 600	5 383	26
Veksthus, 550 m ² . Kalkyle	485 913	148 005	900
Bær, 30 daa. Kalkyle	20 074	14 895	150

1) Se forklaring i kapittel 2

2) Nettoprodukt

3) Det er ikke beregnet noen planteproduksjon sammen med denne driftsformen.

3.4.3 Arbeidsinnsats per million kroner i verdiskaping

I forhold til verdiskapingen er arbeidsinnsatsen forskjellig i de ulike driftsformene og størrelsesgruppene. I tabell 3.8 ser vi at arbeidsinnsatsen er betydelig større i forhold til verdiskapingen på de mindre melkebrukene, og også noe høyere i fjellbygdene enn i kystbygdene.

Forskjellen mellom små og store bruk er enda mer tydelig i kornproduksjon, sauehold og i kombinasjonen korn/avlsgris. Den meget store forskjellen på ulike kornbruk kommer av at de faste kostnadene på de minste brukene er mye høyere enn for de noe større brukene sett i forhold til produksjonen (variable kostnader er like sett i forhold til produksjonen). Arbeidsforbruket er også relativt sett mye større på de små brukene. Som vist i tabell 3.6 blir verdiskapingen per årsverk meget lav for de minste kornbrukene.

En av årsakene til at ammeku får en relativt stor arbeidsinnsats per mill. kroner i verdiskaping skyldes med stor sannsynlighet at den besetningsstørrelsen vi har fra driftsgranskningene må karakteriseres som liten. Hadde det vært flere ammekyr i besetningene, hadde trolig arbeidsinnsatsen vært lavere i forhold til verdiskapingen.

Tabell 3.8 Sammenhengen mellom arbeidsbehov og verdiskaping ¹⁾

Driftsform og størrelse	Arbeidsbehov i arsværk per mill. kroner i verdiskaping
Melk, 11,9 arskyr, Trøndelag	6,1
Melk, 15,5 arskyr, fjellbygder, Trøndelag	5,6
Melk, 16,4 arskyr, indre bygder, Trøndelag	5,2
Melk, 16,5 arskyr, kystbygder, Trøndelag	4,9
Melk, 22,7 arskyr, Trøndelag	4,6
Ammekyr, 16,4 kyr, Trøndelag	7,4
Sau, 59 vinterfora sauer, landet	15,8
Sau, 99 vinterfora sauer, landet	10,8
Sau, 177 vinterfora sauer, Trøndelag	7,0
Fjørfekjøtt, 120 000 kyllinger. Kalkyle	3,3
Korn/avlsgris, 240 daa korn/28,0 avlsgriser ¹⁾	4,6
Korn/avlsgris, 240 daa korn/51,4 avlsgriser ¹⁾	3,0
Korn/egg, 234 daa korn/2995 høner ¹⁾	3,8
Korn/potet, 297 daa korn/96,3 daa potet ¹⁾	3,5
Ensidig korn, 146 daa ¹⁾	17,3
Ensidig korn, 378 daa ¹⁾	3,3
Veksthus, 550 m ² . Kalkyle	3,3

1) For grønnsaker og bær er faste kostnader ikke kalkulert inn, fordi en regner med at disse produksjonene foregår på bruk med andre driftsformer, der alle faste kostnader er kommet med. Disse to driftsformene er derfor ikke med i tabellen

Kilde: Egne beregninger på grunnlag av data fra SLF og NILF

4 Muligheter med beregningsmodellen

Modellen baserer seg på data fra NILFs driftsgranskinger og SLFs tilskuddsregister. Notatet presenterer omsetning, verdiskaping og sysselsettingstall fra 2004. Datagrunnlaget og modellen gir imidlertid en del flere muligheter.

Oppblaste tall for andre variabler fra NILFs driftsgranskinger

I modellen har vi lagt inn utvalgte tall fra NILFs driftsgranskinger for å beregne omsetning, verdiskaping og sysselsetting i ulike produksjoner og bruksstørrelser. Det vil imidlertid være mulig å legge inn tall for andre variable fra driftsgranskningene for den enkelte produksjon og bruksstørrelse. I granskningene inngår i realiteten alle omsetnings- (kostnads- og inntektsposter) og balanseposter fra gårdsregnskapene, videre registreres arbeidsforbruk både for bruker, ektefelle/partner og barn. I tillegg registreres det en del andre variabler. Det vil med andre ord være mulig å legge inn tall for alle poster i gårdsregnskapet og gjennom modellen «blåse tallene opp» for å se totaltall på kommune- og fylkesnivå. For variabler som er registrert med både pris- og mengdetall vil det være mulig å gjøre simuleringer og konsekvensvurderinger knyttet til ulike priser og ulik faktorinnsats. Dette kan være interessant både for kostnads- og inntektsposter. Som et eksempel kan nevnes jordbrukets kostnader til elektrisk kraft.

Oppdatering av tallene

Modellen gir mulighet for å oppdatere tallgrunlaget når nye tall foreligger fra NILFs driftsgranskinger og SLFs tilskuddsregister. Hvis en ønsker å følge utviklingen over tid anser vi det som best at en henter tall for det enkelte år fra driftsgranskningene. En vil da også få et bilde på årsvariasjoner som kan komme av ulike avlingsnivå, ulik grad av markedsbalanse (priser), endringer i tilskudd med mer. Ved å gjennomføre slike beregninger for å følge utviklingen over tid, vil en også kunne få et godt bilde på eventuelle endringer i produksjonsvolumet i de enkelte kommunene. Utover det å følge utviklingen over tid, vil det også gjennom modellen være mulig å simulere utviklingen framover basert på valgte scenarier knyttet til endringer i rammebetingelser. Følgende kan gjøres for å simulere framtidig utvikling for landbruket i kommunene og på fylkesnivå:

Simulering av konsekvenser av endringer i produktpriser, tilskudd og kostnader

Jordbruket er sårbart for endringer både i offentlige tilskudd, og markedsbestemte priser både på inntekts- og kostnadssiden. Modellen kan benyttes til å vise effekter og konsekvenser for verdiskapingen av endringer i både priser og tilskudd. Slike beregninger kan gjøres både på bruks-, kommune- og fylkesnivå. Her kan vi eksempelvis se på hvordan ulike utfall av de pågående WTO-forhandlingene vil slå ut for enkelte produksjoner i kommunen, og helhetlig for all verdiskaping i den enkelte kommune. Modellen kan også benyttes til å belyse virkninger av de årlige jordbruksforhandlingene generelt, eller av endringer i enkelte priser (både på inntekts- og kostnadssiden) og tilskudd spesielt.

Simulering av effekter av endringer i struktur

Strukturutviklingen i jordbruket går sin gang, noe som vil påvirke både verdiskaping og sysselsetting. I modellen, som den foreligger i dag, kan virkningen av økning i bruksstørrelsen for følgende driftsformer simuleres: melkeproduksjon, sauehold, kombinert korn- og svinproduksjon, og i ensidig korndyrking. Vi kan her simulere virkninger av å legge mer av produksjon til de største bruksstørrelsene i modellen. Det vil også være mulig å legge inn ulike kostnadsposter i modellen, slik at en kan se potensielle effekter av strukturutviklingen på kostnadssiden. I tillegg vil det være mulig å legge inn kalkyler for enda større bruksstørrelser enn de som inngår i driftsgranskingene, samt legge inn kalkyler for større driftsomfang i de andre produksjonene som inngår i modellen. Fra høsten 2006 vil vi i driftsgranskingene få inn samdrifter i melkeproduksjon, vi vil da kunne legge inn samdriftene som egen gruppe/bruksstørrelse i modellen.

Simulering av endringer i geografisk fordeling av produksjonen på ulike driftsformer

Produksjonsvolumet i jordbruket har på nasjonalt nivå de senere årene vært relativt stabilt. En viss vekst i kraftfôrkrevende produksjoner, spesielt fjørfe, har det vært, men for de fleste produksjoner er det kun små endringer i produksjonsvolumet. For enkelte regioner og kommuner kan det ha vært, og kan det framover bli, endringer i produksjonsvolumet for ulike produksjoner. Gjennom å bruke vår modell vil det være mulig å følge den faktiske utviklingen over tid helt ned på kommunalt nivå. Det vil også være mulig å simulere framtidige konsekvenser av endringer i produksjonsfordelingen mellom kommuner (og på fylkesnivå hvis modellen tas i bruk av flere fylker) for verdiskaping og sysselsetting i jordbruket.

Samarbeid mellom NILF og aktuelle brukere av modellen

Dette er en såkalt statisk modell, som beregner effekter av enkelte endringer forutsatt valgt struktur. Endringer kan imidlertid settes sammen som hele scenario ved å ta hensyn til både endringer i faktorpriser, tilskudd, struktur og produksjonsfordeling samtidig. Utformingen av slike scenario bør gjøres i nært samarbeid mellom NILF og en eventuell oppdragsgiver/bruker. De som ønsker å benytte modellen vil derfor kunne være delaktig i å legge en del av forutsetningene for beregningene, noe som kan være aktuelt i forbindelse med strategiprosesser for at deltagerne i prosessen skal finne en felles forståelse for dagens situasjon og mulig utvikling framover. Ved å kombinere NILFs kunnskap om blant annet nasjonal landbrukspolitikk, internasjonale rammebetingelser for landbruket og markedsutvikling, med regional og lokal kunnskap om sosio-ologiske og kulturelle (kunnskap om produksjonsmiljøene), naturgitte og andre produksjonsfaglige forhold, mener vi modellen vil kunne gi gode bidrag knyttet til konsekvensanalyser helt ned på kommunenivået.

Referanser

- Kjesbu, E., O. Sjelmo og K. Staven. *Økonomien i jordbruket i Trøndelag*. NILF-notat nr. 2005-19. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.
- Lien, G., K. Skarsem, M. Ørbeck, og O.K. Stornes, 2004. *Verdiskaping og sysselsetting i Hedmarksjordbruket*. NILF-notat 2004-10. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.
- NILF, 2004a. *Dekningsbidragskalkyler. Trøndelag 2003/2004*. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Trondheim.
- NILF, 2004b. *Dekningsbidragskalkyler. Østlandets flatbygder 2004/2005*. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.
- NILF, 2006a. *Upubliserte data for Trøndelag og landet fra driftsgranskingsdatabasen, for årene 2002 til 2004*. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Trondheim.
- NILF, 2006b. *Dekningsbidragskalkyler. Trøndelag 2005/2006*. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Trondheim.
- Sjelmo, O., S. O. Holien og K. Skarsem. 2005. *Verdiskaping og sysselsetting i jordbruket i Sør-Trøndelag i 2003*. NILF-notat 2005-12. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.
- Sjelmo, O., S. K. Paulsen Rye og K. Stokke. 2006. *Verdiskaping og sysselsetting i tilleggsnæringer i Trøndelag*. NILF-notat 2006-9. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.
- SLF, 2004. *Upubliserte data fra SLFs produksjonstilskuddsregister for 2003 og 2004*. Statens landbruksforvaltning, Oslo.
- SLF, 2006a. *Upubliserte data fra produksjonstilskuddsstatistikken*. Statens Landbruksforvaltning, Oslo.
- SLF, 2006b. *PT-910 Jordbruksareal i drift og antall søkere pr. 31.7.2004*. Internett: <http://32.247.61.17/skf/prodrapp.htm>. Lastet ned 05.04.06. Statens landbruksforvaltning, Oslo.
- SLF, 2006c. *PT-900 Produksjonstilskudd i jordbruket pr. 01.01.04, 31.07.4 og 01.01.05*. Internett: <http://32.247.61.17/skf/prodrapp.htm>. Lastet ned 05.04.06. Statens landbruksforvaltning, Oslo.
- SSB, 2006a. Internett: <http://statbank.ssb.no/statistikkbanken/>. Lastet ned 20.04.06. Statistisk sentralbyrå, Oslo-Kongsvinger.
- SSB, 2006b. *Arbeidsinnsats i jord- og hagebruk, skogbruk og andre tilleggsnæringer på driftseininga, etter fylke*. Internett: <http://www.ssb.no/emner/10/04/10/lu/tab-2006-03-09-01.html>. Lastet ned 05.04.06. Statistisk sentralbyrå, Oslo-Kongsvinger.
- SSB, 2006c. *Befolkning og sysselsatte 16-74 år, etter kjønn og bostedskommune. 4. kvartal 2004*. Mottatt på fil fra SSB. Statistisk sentralbyrå, Oslo-Kongsvinger.
- Stornes, O.K., E. Køhn og R. Grevsrud, 2005. *Betydningen av landbruket for verdiskaping og sysselsetting i Nord-Norge*. NILF-notat 2005-8. Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning, Oslo.

Westeren, K.I., 2004. *Landbrukets betydning for den økonomiske utvikling i Trøndelag*.
Høgskolen i Nord-Trøndelag, Steinkjer.

Vedlegg 1. Omsetning fordelt på driftsformer og kommuner i Nord-Trøndelag i 2004. Mill. kroner.

Omsetning	Melk storfe	Amme- kyr	Saue- hold	Fjørfe- kjøtt	Korn/ svin	Korn/ egg	Korn/ potet	Ensidig korn	Grønn- saker	Vekt- hus	Bær	Sum
Nord-Trøndelag	1 545	140	133	79	604	97	132	88	44	20	30	2 913
Steinkjer	289	29	13	5	77	21	1	32	5	2	16	490
Namsos	53	2	5	-	3	1	-	1	-	-	0	65
Meraker	9	2	7	1	-	-	1	1	-	-	-	22
Stjørdal	92	25	8	12	27	1	32	20	0	1	1	219
Frosta	14	3	0	7	55	0	27	1	20	10	6	145
Leksvik	51	5	5	-	2	1	0	0	-	-	-	65
Levanger	186	26	13	44	140	46	30	13	9	4	1	512
Verdal	126	15	13	8	145	3	12	11	1	0	0	333
Mosvik	19	1	5	-	1	-	1	0	0	-	-	29
Verran	25	1	8	-	2	0	0	0	-	-	-	37
Namdalseid	84	4	6	-	-	4	-	0	-	0	0	97
Inderøy	74	5	4	1	72	13	10	7	5	-	3	195
Snasa	72	5	8	-	32	1	2	2	-	0	-	123
Lierne	30	1	5	-	-	0	0	-	-	-	-	36
Røyrvik	6	1	1	-	-	1	-	-	-	-	-	8
Namsskogan	12	1	2	-	-	0	-	-	-	-	-	15
Gronng	38	2	5	-	8	-	1	-	1	-	-	55
Høylandet	48	0	5	-	6	-	-	-	0	0	1	61
Overhalla	75	3	5	-	20	0	12	-	3	1	1	119
Fosnes	30	1	2	-	3	0	0	-	-	-	-	36
Flatanger	25	1	4	-	-	0	-	-	-	-	-	29
Vikna	43	1	4	-	-	4	0	-	0	-	-	52
Nærøy	113	6	5	-	9	-	0	-	-	-	-	134
Leka	32	0	1	-	-	2	0	-	0	-	-	34

Vedlegg 2. Omsetning fordelt på driftsformer og kommuner i Nord-Trøndelag i 2004. Prosent

Verdi- skaping i %	Melk storfe	Amme- kyr	Saue- hold	Fjørfe- kjøtt	Korn/ svin	Korn/ egg	Korn/ potet	Ensidig korn	Grønn- saker	Vekst- hus	Bær	Sum
Nord-Trøndelag	53,1	4,8	4,6	2,7	20,7	3,3	4,5	3,0	1,5	0,7	1,0	100,0
Steinkjer	9,9	1,0	0,5	0,2	2,7	0,7	0,0	1,1	0,2	0,1	0,6	16,8
Namsos	1,8	0,1	0,2	-	0,1	0,0	-	0,1	-	-	0,0	2,2
Meraker	0,3	0,1	0,2	0,0	-	-	0,0	0,0	-	-	-	0,7
Stjørdal	3,2	0,9	0,3	0,4	0,9	0,0	1,1	0,7	0,0	0,0	0,0	7,5
Frosta	0,5	0,1	0,0	0,2	1,9	0,0	0,9	0,0	0,7	0,3	0,2	5,0
Leksvik	1,7	0,2	0,2	-	0,1	0,0	0,0	0,0	-	-	-	2,2
Levanger	6,4	0,9	0,4	1,5	4,8	1,6	1,0	0,4	0,3	0,1	0,0	17,6
Verdal	4,3	0,5	0,5	0,3	5,0	0,1	0,4	0,4	0,0	0,0	0,0	11,4
Mosvik	0,7	0,0	0,2	-	0,0	-	0,1	0,0	0,0	-	-	1,0
Verran	0,8	0,0	0,3	-	0,1	0,0	0,0	0,0	-	-	-	1,3
Namdalseid	2,9	0,1	0,2	-	-	0,1	-	0,0	-	0,0	0,0	3,3
Inderøy	2,5	0,2	0,1	0,0	2,5	0,4	0,4	0,2	0,2	-	0,1	6,7
Snasa	2,5	0,2	0,3	-	1,1	0,0	0,1	0,1	-	0,0	-	4,2
Lierne	1,0	0,0	0,2	-	-	0,0	0,0	-	-	-	-	1,3
Røyrvik	0,2	0,0	0,0	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,3
Namsskogan	0,4	0,0	0,1	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,5
Gronng	1,3	0,1	0,2	-	0,3	-	0,0	-	0,0	-	-	1,9
Høylandet	1,6	0,0	0,2	-	0,2	-	-	-	0,0	0,0	0,0	2,1
Overhalla	2,6	0,1	0,2	-	0,7	0,0	0,4	-	0,1	0,0	0,0	4,1
Fosnes	1,0	0,0	0,1	-	0,1	0,0	0,0	-	-	-	-	1,2
Flatanger	0,9	0,0	0,1	-	-	0,0	-	-	-	-	-	1,0
Vikna	1,5	0,0	0,1	-	-	0,1	0,0	-	0,0	-	-	1,8
Nærøy	3,9	0,2	0,2	-	0,3	-	0,0	-	-	-	-	4,6
Leka	1,1	0,0	0,0	-	-	0,1	0,0	-	0,0	-	-	1,2

Vedlegg 3. Verdiskaping fordelt på driftsformer og kommuner i Nord-Trøndelag, i 2004. Mill. kroner

Verdi- skaping i kr	Melk storfe	Amme- kyr	Sau- hold	Fjørfe- kjøtt	Korn/ svin	Korn/ egg	Korn/ potet	Ensidig korn	Grønn- saker	Vekst- hus	Bær	Sum
Nord-Trøndelag	661	39	48	8	186	29	62	23	28	6	22	1 111
Steinkjer	120	8	5	1	23	6	1	9	3	1	12	188
Namsos	23	0	2	-	1	0	-	1	-	-	0	27
Meraker	4	1	2	0	-	-	1	0	-	-	-	8
Stjørdal	40	7	2	1	8	0	14	5	0	0	1	78
Frosta	6	1	0	1	18	0	16	0	13	3	4	62
Leksvik	22	1	2	-	1	0	0	0	-	-	-	26
Levanger	78	7	5	5	43	13	13	3	6	1	1	176
Verdal	54	4	5	1	45	1	5	2	0	0	0	118
Mosvik	8	0	2	-	0	-	1	0	0	-	-	12
Verran	11	0	3	-	1	0	0	0	-	-	-	15
Namdalseid	35	1	2	-	-	1	-	0	-	0	0	40
Inderøy	31	1	1	0	22	4	5	2	3	-	3	72
Snasa	31	1	3	-	10	0	1	1	-	0	-	47
Lierne	13	0	2	-	-	0	0	-	-	-	-	15
Røyrvik	3	0	0	-	-	0	-	-	-	-	-	3
Namsskogan	5	0	1	-	-	0	-	-	-	-	-	6
Gronng	16	1	2	-	2	-	1	-	0	-	-	22
Høylandet	20	0	2	-	2	-	-	-	0	0	0	25
Overhalla	31	1	2	-	6	0	5	-	2	0	1	48
Fosnes	13	0	1	-	1	0	0	-	-	-	-	15
Flatanger	11	0	1	-	-	0	-	-	-	-	-	13
Vikna	19	0	1	-	-	1	0	-	0	-	-	22
Nærøy	50	2	2	-	3	-	0	-	-	-	-	57
Leka	14	0	0	-	-	1	0	-	0	-	-	15

Vedlegg 4. Verdiskaping fordelt på driftsformer og kommuner i Nord-Trøndelag i 2004. Prosent

Verdi- skaping i %	Melk storfe	Amme- kyr	Saue- hold	Fjørfe- kjøtt	Korn/ svin	Korn/ egg	Korn/ potet	Ensidig korn	Grønn- saker	Vekst- hus	Bær	Sum
Nord-Trøndelag	59,5	3,5	4,3	0,8	16,7	2,6	5,6	2,1	2,5	0,5	2,0	100,0
Steinkjer	10,8	0,7	0,4	0,0	2,1	0,5	0,0	0,8	0,3	0,1	1,1	16,9
Namsos	2,1	0,0	0,1	-	0,1	0,0	-	0,1	-	-	0,0	2,5
Meraker	0,4	0,1	0,2	0,0	-	-	0,1	0,0	-	-	-	0,7
Stjørdal	3,6	0,6	0,2	0,1	0,7	0,0	1,2	0,5	0,0	0,0	0,1	7,1
Frosta	0,6	0,1	0,0	0,1	1,6	0,0	1,4	0,0	1,1	0,3	0,4	5,5
Leksvik	2,0	0,1	0,2	-	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	2,4
Levanger	7,1	0,6	0,4	0,4	3,9	1,2	1,2	0,3	0,5	0,1	0,1	15,8
Verdal	4,8	0,4	0,4	0,1	4,1	0,1	0,5	0,2	0,0	0,0	0,0	10,6
Mosvik	0,8	0,0	0,2	-	0,0	-	0,1	0,0	0,0	-	-	1,1
Verran	1,0	0,0	0,3	-	0,1	0,0	0,0	0,0	-	-	-	1,4
Namdalseid	3,2	0,1	0,2	-	-	0,1	-	0,0	-	0,0	0,0	3,6
Inderøy	2,8	0,1	0,1	0,0	2,0	0,3	0,4	0,2	0,3	-	0,2	6,5
Snasa	2,8	0,1	0,2	-	0,9	0,0	0,1	0,0	-	0,0	-	4,2
Lierne	1,2	0,0	0,2	-	-	0,0	0,0	-	-	-	-	1,4
Røyrvik	0,2	0,0	0,0	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,3
Namsskogan	0,5	0,0	0,1	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,6
Gronng	1,5	0,1	0,2	-	0,2	-	0,0	-	0,0	-	-	2,0
Høylandet	1,8	0,0	0,2	-	0,2	-	-	-	0,0	0,0	0,0	2,3
Overhalla	2,8	0,1	0,2	-	0,5	0,0	0,5	-	0,1	0,0	0,1	4,3
Fosnes	1,2	0,0	0,0	-	0,1	0,0	0,0	-	-	-	-	1,4
Flatanger	1,0	0,0	0,1	-	-	0,0	-	-	-	-	-	1,1
Vikna	1,7	0,0	0,1	-	-	0,1	0,0	-	0,0	-	-	2,0
Nærøy	4,5	0,2	0,2	-	0,3	-	0,0	-	-	-	-	5,1
Leka	1,3	0,0	0,0	-	-	0,0	0,0	-	0,0	-	-	1,4

Vedlegg 5. Sysselsetting fordelt på driftsformer og kommuner i Nord-Trøndelag i 2004. Antall arsverk.

Verdi- skaping i %	Melk storfe	Amme- kyr	Saue- hold	Fjørfe- kjøtt	Korn/ svin	Korn/ egg	Korn/ potet	Ensidig korn	Grønn- saker	Vekst- hus	Bær	Sum
Nord-Trøndelag	3 372	284	484	27	628	111	207	138	71	20	120	5 461
Steinkjer	599	56	48	2	86	25	2	48	8	2	65	941
Namsos	122	4	17	.	3	1	.	2	.	.	0	149
Meraker	24	5	24	0	.	.	2	1	.	.	.	57
Stjørdal	214	51	30	4	30	1	51	31	1	1	4	417
Frosta	32	6	2	3	52	0	41	2	32	10	24	205
Leksvik	123	11	19	.	3	1	0	1	.	.	.	158
Levanger	394	53	45	15	146	53	49	21	15	4	5	800
Verdal	270	30	48	3	147	3	19	17	1	0	0	539
Mosvik	45	3	20	.	1	.	2	0	0	.	.	72
Verran	56	2	30	.	2	0	0	0	.	.	.	91
Namdalseid	178	7	20	.	.	4	.	0	.	0	1	211
Inderøy	159	10	15	0	76	15	16	11	8	.	14	324
Snasa	159	11	30	.	33	2	3	4	.	0	.	241
Lierne	72	2	19	.	.	0	0	93
Røyrvik	14	1	3	.	.	1	19
Namsskogan	26	2	7	.	.	0	36
Gronng	85	5	16	.	9	.	2	.	1	.	.	119
Høylandet	109	1	18	.	6	.	.	.	0	0	2	137
Overhalla	154	6	17	.	22	0	18	.	4	1	3	226
Fosnes	66	2	7	.	3	0	0	79
Flatanger	57	1	12	.	.	0	70
Vikna	92	1	14	.	.	3	0	.	0	.	.	111
Nærøy	247	13	20	.	9	.	0	288
Leka	74	0	2	.	.	1	0	.	0	.	.	78

Vedlegg 6. Sysselsetting fordelt på driftsformer og kommuner i Nord-Trøndelag i 2004. Prosent

Verdi- skaping i %	Melk storfe	Amme- kyr	Saue- hold	Fjørfe- kjøtt	Korn/ svin	Korn/ egg	Korn/ potet	Ensidig korn	Grønn- saker	Vekt- hus	Bær	Sum
Nord-Trøndelag	61,8	5,2	8,9	0,5	11,5	2,0	3,8	2,5	1,3	0,4	2,2	100,0
Steinkjer	11,0	1,0	0,9	0,0	1,6	0,5	0,0	0,9	0,1	0,0	1,2	17,2
Namsos	2,2	0,1	0,3	-	0,0	0,0	-	0,0	-	-	0,0	2,7
Meraker	0,4	0,1	0,4	0,0	-	-	0,0	0,0	-	-	-	1,0
Stjørdal	3,9	0,9	0,5	0,1	0,5	0,0	0,9	0,6	0,0	0,0	0,1	7,6
Frosta	0,6	0,1	0,0	0,0	1,0	0,0	0,8	0,0	0,6	0,2	0,4	3,8
Leksvik	2,3	0,2	0,4	-	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	2,9
Levanger	7,2	1,0	0,8	0,3	2,7	1,0	0,9	0,4	0,3	0,1	0,1	14,7
Verdal	5,0	0,5	0,9	0,0	2,7	0,1	0,3	0,3	0,0	0,0	0,0	9,9
Mosvik	0,8	0,1	0,4	-	0,0	-	0,0	0,0	0,0	-	-	1,3
Verran	1,0	0,0	0,5	-	0,0	0,0	0,0	0,0	-	-	-	1,7
Namdalseid	3,3	0,1	0,4	-	-	0,1	-	0,0	-	0,0	0,0	3,9
Inderøy	2,9	0,2	0,3	0,0	1,4	0,3	0,3	0,2	0,1	-	0,3	5,9
Snasa	2,9	0,2	0,6	-	0,6	0,0	0,0	0,1	-	0,0	-	4,4
Lierne	1,3	0,0	0,4	-	-	0,0	0,0	-	-	-	-	1,7
Røyrvik	0,3	0,0	0,0	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,3
Namsskogan	0,5	0,0	0,1	-	-	0,0	-	-	-	-	-	0,7
Gronng	1,6	0,1	0,3	-	0,2	-	0,0	-	0,0	-	-	2,2
Høylandet	2,0	0,0	0,3	-	0,1	-	-	-	0,0	0,0	0,0	2,5
Overhalla	2,8	0,1	0,3	-	0,4	0,0	0,3	-	0,1	0,0	0,1	4,1
Fosnes	1,2	0,0	0,1	-	0,0	0,0	0,0	-	-	-	-	1,4
Flatanger	1,0	0,0	0,2	-	-	0,0	-	-	-	-	-	1,3
Vikna	1,7	0,0	0,3	-	-	0,1	0,0	-	0,0	-	-	2,0
Nærøy	4,5	0,2	0,4	-	0,2	-	0,0	-	-	-	-	5,3
Leka	1,4	0,0	0,0	-	-	0,0	0,0	-	0,0	-	-	1,4